

Dr. Domokos Andrea

2020 tavasza online anyag a büntetőjogi záróvizsgálathoz

TANKÖNYV:

Czine – Domokos : Felkészítő a büntetőjogi záróvizsgára 2. átdolgozott kiadás. Patrocinium, Budapest, 2019.

További javasolt irodalom:

Domokos Andrea (szerk.) Büntetőjog I. Általános Rész 3. átdolgozott kiadás. Patrocinium, Budapest, 2019.

FIGYELEM, EZ AZ ANYAG A TANKÖNYVBŐL EMEL KI HANGSÚLYOS RÉSZEKET, NEM MAGA A TANKÖNYV

A tételek

1. A büntetőjog fogalma, felosztása, helye a jogrendszerben. A büntetőjog tudományának főbb irányai
2. A büntetőjog alapelve
3. A büntetőjog forrásai. A büntetőtörvény időbeli, területi és személyi hatálya
4. A bűncselekmény fogalma. A bűncselekmények súly szerinti felosztása
5. A tényállástan általános kérdései. Az elkövetési magatartás, az elkövetési tárgy, a szituációs elemek
6. Az eredmény és az okozati összefüggés
7. A szándékosság és a gondatlanság
8. A büntethetőség akadályainak rendszere
9. A jogos védelem.
10. A végszükség
11. Gyermeckor, kóros elmeállapot, az ittas vagy bódult állapotban elkövetett cselekmény.
12. A tévedés. A kényszer és a fenyegetés
13. A magándindítvány hiánya, a feljelentés hiánya
14. A büntethetőséget megszüntető okok
15. A stádiumok tanának általános kérdései.

16. A kísérlet és az attól való visszalépés
17. Az előkészület és az attól való visszalépés
18. A bűncselekmény elkövetőiről általában. A tettes, közvetett tettes és a társtettesek
19. A részesség általános vonásai. A felbújtás és a bűnsegély
20. A társas elkövetési alakzatok és a bűnkapcsolatok
21. Az egység és a bűnhalmazat
22. A szankció fogalma, fajtái
23. A büntetés elméleti kérdései. (A büntetés jogalapja, célja, a szankciórendszer jellemzői)
24. Az életfogytig tartó szabadságvesztés (tartama, végrehajtási fokozata és a feltételes szabadságra bocsátás vonatkozó szabályai)
25. A határozott tartamú szabadságvesztés (tartama, végrehajtási fokozatai) és a feltételes szabadságra bocsátás szabályai) Az elzárás
26. A közérdekű munka és a pénzbüntetés
27. A foglalkozástól eltiltás. A járművezetéstől eltiltás. A kiutasítás. A sportrendezvények látogatásától való eltiltás
28. A büntetés kiszabásának általános kérdései
29. A halmazati és az összbüntetés. A büntetés enyhítése
30. A büntetés végrehajtásának felfüggesztése. Az ismételt bűnelkövetés és a bűnszervezetben való elkövetés büntetőjogi következményei
31. A büntetés végrehajtását kizáró okok. Mentés a büntetett előélethez fűződő hátrányok alól
32. Az intézkedések fogalma és osztályozása. A pártfogó felügyelet.
33. A megrovás, a próbára bocsátás a jóvátételi munka.
34. A kényszergyógykezelés
35. Az elkobzás és a vagyoneklobzás
36. A fiatalokra vonatkozó büntetőjogi rendelkezések.

A 1. A BÜNTETŐJOG FOGALMA, FELOSZTÁSA, HELYE A JOGRENDSZERBEN, A BÜNTETŐJOG TUDOMÁNYÁNAK FŐBB IRÁNYAI.

A büntetőjog közjogias jellegű, alá-főlérendeltségi viszony jellemzi, az állam rendelkezik a büntetőhatalommal.

A büntetőjog tágabb fogalmába tartozik: az ún. büntető anyagi jog, a büntető eljárási jog és a büntetés-végrehajtási jog. A büntető anyagi jog határozza meg, hogy mely cselekmények minősülnek bűncselekménynek, melyek az elkövető felelősségre vonásának feltételei, akadályai, milyen szankciók alkalmazhatók az elkövető felelősségre vonásakor.

A büntető eljárási jog a feljelentéstől, az eljárás hivatalból történő megindításától a jogerős befejezésig a büntető eljárás egész menetét szabályozza, mely szervek rendelkeznek hatáskörrel, illetékességgel, milyen szabályok, határidők vonatkoznak az egyes szakaszokra.

A büntetés-végrehajtási jog a már kiszabott büntetések végrehajtásának módját határozza meg.

A büntetőjog szűkebb fogalma megegyezik a büntető anyagi joggal. Hatályos büntetőkódexünk a 2012. évi C. törvény, 2013. július 1-jén lépett hatályba.

Az anyagi büntetőjog feladata, funkciója:

1. megtorló- represszió, malum az elkövetett rosszért,
2. védelmi- védi a jogrendet, a társadalmi rendet,
3. megelőző – speciális, generális prevenció,
4. kárjótételi – helyreállító igazságszolgáltatás esetén az áldozat kárának megtérítése, jótétel.

2.A büntetőjog tudományának főbb irányzatai

A klasszikus iskola előfutára **Beccaria** (A bűnökről és a büntetésekről 1764). 100 évvel korábbi gondolatai meghatározzák a XIX. században kialakult klasszikus / dogmatikus / tett büntetőjogi iskolát.

Klasszikus iskola

Pozitivisták büntető iskola főbb elvei

Két fő irányzata: **Antropológiai, Szociológiai**

Közvetítő iskola

Társadalomvédelmi, új társadalomvédelmi irányzat

Treatment irányzat

Neoklasszikus irányzat

3.A magyar büntetőjog vázlat

1843-as Deák-féle büntetőkódex-javaslat

1878. évi V. törvény

Haladó törvénykönyv Európában. A halálbüntetést két esetben ismeri: a király személye elleni felségsértés és az előre kitervelt emberölés= gyilkosság esetén.

Hiányosságait utóbb törvényekkel, Novellákkal pótolják:

1908. évi XXXVI. törvény I. Büntető Novella: a fiatalkorúakra vonatkozó intézkedések, valamint a feltételes elítélés.

1913. évi VII. törvény a fiatalkorúak bírósága.

1913. XXI. törvény dologházba utalás (közveszélyes munkakerülők).

1928. X. törvény II. Büntető Novella szigorított dologház (visszaesők).

1948. XLVIII. törvény III. Büntető Novella beszámíthatatlan elmebeteg bűnelkövetők biztonsági őrizete.

3. Szocialista Btk-k

23/1990. (X. 3.) Alkotmánybírósági határozat: a halálbüntetés alkotmányellenes.

AB határozatok a jogállamról, az alkotmányos büntetőjogról, az igazságtételről, az elévülésről.

Hatályos Btk.: 2012. évi C. törvény

A 2012. évi C. törvény jellemzői a tetтарыos büntetőjogi szemlélet, a visszaesők esetében szigorítás, az első alkalommal bűncselekményt elkövetők esetén prevenció. A törvény igyekszik a differenciálás követelményének megfelelni, ami nemcsak a bűncselekmények súly szerinti felosztásában mutatkozik meg, hanem a szankciórendszer felépítése során is érzékelhető. Az elkövetők szerint is megkülönböztet, aki alkalmi jelleggel, első alkalommal tér le a bűn útjáról jóval enyhébb szankciókra számíthat, mint az az elkövető, aki különös, többszörös vagy éppen erőszakos többszörös visszaeső és az is, aki maffia-szerű szerveződésben: bűnszervezetben valósítja meg a bűncselekményt. Ez utóbbiak akár életfogytig tartó szabadságvesztés büntetésre is számíthatnak.

A 2. A BÜNTETŐJOG ALAPELVEI

A büntetőjog alapelvei

Általános: jogrendszer **egészére** ható, minden jogterületen érvényes elvek

Jogállamiság elve:

igazságosság,
jogbiztonság.

Humanitás elve: Az elkövető emberi, személyiségi jogai is legyenek figyelembe véve, senkit nem lehet megalázó, megszégyenítő büntetéssel szankcionálni, nem lehet embertelen, kínzó bánásmódban részesíteni.

„A bűnelkövető is ember”. A halálbüntetés, a testi fenyítő és a megszégyenítő büntetések tilalmát jelenti ez az elv.

Specifikus: kizárólag a **büntetőjog** területén érvényesülő elvek

A **törvényesség** elve A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (továbbiakban: Btk.) I. Fejezetében „Alapvető rendelkezések” címszó alatt az egész törvényre nézve érvényes, minden rendelkezést átható alapelvet deklarál: a törvényesség elvét.

A **tettfelelőség** elve

A **bűnösség** elve

Kivétel az ittas vagy bódult állapotban elkövetett bűncselekmény, amikor az önhiba megalapozza az objektív felelőségre vonást.

Az **arányosság** elve két vonatkozásban érvényesül a büntetőjogban

A **szubszidiaritás** elve – a büntetőjog ultima ratio jellege a jogrendszeren belül először más jogágak szankcióit kell alkalmazni, a büntetőjogot csak végső esetben.

A **kétszeres értékelés tilalma** (ne bis in idem elve) a büntetés kiszabása során nem lehet ugyanazt a tényt kétszeresen értékelni. Senkit sem lehet ugyanazért a cselekményért elítélni, amelyben korábban már jogerős ítélet született.

A 3. A BÜNTETŐJOG FORRÁSAI. A BÜNTETŐTÖRVÉNY IDŐBELI, TERÜLETI ÉS SZEMÉLYI HATÁLYA

1. A büntetőjog forrásai

Külső jogforrás a kogens nemzetközi jog, amely maga határoz meg egyes bűncselekményeket.

Az Alkotmánybíróság 53/1993. (X. 13.) számú határozata megállapította, hogy a belső jog és a nemzetközi jog viszonyában a háborús és emberiség elleni bűncselekmények tényállását és büntethetőségük feltételeit is a nemzetközi jog határozza meg. A nemzetek közössége üldözi és bünteti a háborús és emberiség elleni bűncselekményeket.

Belső jogforrás:

- **Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)**

Az Alkotmánybíróság határozatai.

Az Alkotmánybíróság, mint negatív jogforrás szerepel, tekintettel arra, hogy az alkotmányellenes szabályok megsemmisítésével alakítja a joganyagot.

Törvény: 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről. A hatályos kódex.

Alacsonyabb szintű jogszabályok, mint keretdiszpozíciókat kitöltő normák. Pl.: 1/1975. (II. 5.) KPM-BM rendelet (KRESZ).

2. Időbeli hatály

Az Alaptörvény XXVIII. cikkének (4) bekezdése is azt tartalmazza, miszerint „senki nem nyilvánítható bűnösnek és nem sújtható büntetéssel olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején a magyar jog, vagy – nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben – más állam joga szerint nem volt bűncselekmény.”

Fő szabály: az új törvénynek nincs visszaható hatálya.

Kivételek:

- Az új büntető törvény szerint a cselekmény már nem bűncselekmény, vagy enyhébben bírálendő el.
- A nemzetközi jog alapján büntetendő cselekmény elbírálásakor, ha az az elkövetés idején a magyar büntető törvény szerint nem volt büntetendő.

4/2013. BK vélemény

1/1999. BJE

Keretjogszabályok változásának problematikája

3. Területi és személyi hatály

Területi elv a hatályos Btk-ban: a magyar állam büntetőhatalma a területén elkövetett minden bűncselekményre kiterjed, tekintet nélkül az elkövető állampolgárságára.

Kvázi területi elv: magyar felségjelű úszólétesítményen és légi járművön elkövetett bűncselekmények. Az elkövetés helyénél a cselekményegység elméletét szokás alapul venni, amely szerint a bűncselekmény belföldön elkövetettnek tekintendő, amennyiben a törvényi tényállás elemei közül legalább egy elem belföldön valósult meg.

Személyi elv a hatályos Btk-ban: a magyar állam büntetőhatalma kiterjed a magyar állampolgárok által külföldön elkövetett cselekményekre is (aktív személyi elv).

Nem magyar állampolgár által külföldön elkövetett cselekmény (legfőbb ügyész dönt a be megindításáról).

Főszabály: csak a kettős inkrimináció teljesülése esetén rendeli büntetni a nem magyar állampolgár által külföldön elkövetett cselekményt.

Kivételek:

- állam elleni bűncselekmények,
- emberiség és béke elleni bűncselekmény, háborús bűncselekmény, vagy egyéb olyan bűncselekmény, amelynek üldözését törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés írja elő,
- passzív személyi elv: a nem magyar állampolgárok, akik külföldön magyar állampolgár vagy jogi személy, illetve egyéb jogalany sérelmére követnek el bűncselekményt, és cselekményük azonban az elkövetés helyének joga szerint nem büntetendő – a magyar törvény szerint büntetendők.

A 4. A BŰNCSELEKMÉNY FOGALMA, A BŰNCSELEKMÉNYEK SÚLY SZERINTI FELOSZTÁSA

A bűncselekmény fogalmának részei:

- cselekmény,
- tényállásszerűség,
- jogellenesség/ társadalomra veszélyesség,
- bűnösség.

Cselekmény - redukált cselekményfogalom:

- Objektív hatóképesség: a magatartás alkalmas külvilági hatás előidézésére.

- Szubjektív akaratlagosság: a testmozgás akarása. A reflexmozgást nem kívánja az ember, az akaratlan mozgás.

Az ember pszichikumában zajló folyamat következményeként létrejön az elhatározás. A második fázis megjelenik a külvilágban is, vagy aktív, vagy passzív magatartással (ez utóbbi a mulasztás).

Tényállásszerűség

A cselekmény szerepel a Btk Különös Részében.

Társadalomra veszélyesség

Társadalomra veszélyes cselekmény az a tevékenység vagy mulasztás, amely mások személyét vagy jogait, illetve Magyarország Alaptörvény szerinti társadalmi, gazdasági, állami rendjét sérti vagy veszélyezteti.

Bűnösség

A vétlen módon megvalósított cselekmény nem büntetendő, kizárólag a bűnösen, szándékosan, vagy gondatlanul megvalósított emberi cselekmény.

2. A bűncselekmények súly szerinti kategóriái

A bűncselekmény büntett vagy vétség.

Büntett:

olyan szándékos bűncselekmény, amire a törvény kétévi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetés kiszabását rendeli.

Vétség:

- olyan szándékos bűncselekmény, amelynek törvényi büntetési tétele felső határa a 2 évet nem haladja meg, vagy amire a törvény egyéb büntető szankció kiszabását rendeli. A Btk. Különös Részében meghatározott büntető tételt kell alapul venni.
- minden gondatlan bűncselekmény (függetlenül a szankciótól).

Minden gondatlan bűncselekmény vétség, de a szándékos bűncselekmény lehet büntett vagy vétség is.

A 5.A TÉNYÁLLÁSTAN ÁLTALÁNOS KÉRDÉSEI. AZ ELKÖVETÉSI TÁRGY, AZ ELKÖVETÉSI MAGATARTÁS, A SZITUÁCIÓS ELEMELK

1.A tényállástan általános kérdései.

Tényállás fajtái:

- történeti: az emberi magatartások köréből a büntetőjogilag relevánsak,
- különös törvényi: az egyes bűncselekmény, Különös Részben megfogalmazott, jogalkotói absztrakció,
- általános törvényi: valamennyi bűncselekmény törvényi tényállásának közös elemeit tartalmazza, tudományos absztrakció.

Az általános törvényi tényállás ismérvei

	T Á R G Y I O L D A L	A L A N Y I O L D A L
Szükséges ismérvek	elkövetési magatartás	bűnösség (szándékosság, gondatlanság)
Rendszerinti ismérvek	elkövetési tárgy /passzív alany eredmény, okozati összefüggés	–
Esetleges ismérvek	elkövetés helye elkövetés ideje elkövetés módja elkövetés eszköze	motívum célzat

2. Elkövetési tárgy/Passzív alany

Fizikai értelemben vett dolog, amelyre nézve az elkövető a cselekményt megvalósítja, amelyet az elkövető közvetlenül sért vagy veszélyeztet, amelyen keresztül az elkövető az általános és különös tárgyat támadja. Például

Ha az elkövetés tárgya nem dolog, hanem **személy**, akkor passzív alanyról beszélünk, akit a cselekmény sért vagy veszélyeztet (pl. az élet, testi épség, egészség elleni bűncselekmények).

3. Az elkövetési magatartás

A cselekmény, ami nélkül nincs bűncselekmény

tevés – aktív magatartás, tevékenység,
mulasztás - kötelességellenes nemtevés.

Tevés

objektív hatóképesség: a magatartás alkalmas külvilági hatás elő- idézésére,
szubjektív akaratlagosság: a testmozgás „akarása”, ellentéte a reflexmozgásnak, amely nem akaratlagos.

Mulasztás

A mulasztás kötelességellenes nemtevés.

Nyitott törvényi tényállás (mindig materiális bűncselekmény): törvényi tényállás csak a eredményt írja le, az azt okozó magatartást nem jellemzi, pl. emberölés. (ha mulasztással jön létre a nyitott törvényi tényállású bűncselekmény, akkor vegyes mulasztásos bűncselekmény lesz.)

A bűncselekmények osztályozása elkövetési magatartás szerint:

- kizárólag tevésel elkövethető: pl. lopás, szexuális erőszak,
- kizárólag mulasztással elkövethető: pl. segítségnyújtás elmulasztása alapeset
- tevésel és mulasztással egyaránt elkövethető: pl. ölés, magánlaksértés (bemegey, bent marad).

4.Szituációs ismérvek:

Minden bűncselekményt valamilyen időben, helyen, módon, esetleg eszközzel követnek el. Ezek közül azonban néhány a Btk Különös Részében is szerepel, mint szituációs ismérv.

Az elkövetés

- helye: pl. 320. § Jármű hatalomba kerítése ... légi jármű fedélzetén,
- ideje: pl. 221. § (2) bek. a.p. magánlaksértés – éjjel,
- módja: pl. 160. § (2) bek. d. p. – különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés,
- eszköze: pl. 365. § (3) bek. a., b. pontok fegyveresen, felfegyverkezve elkövetett rablás.

A 6. AZ EREDMÉNY ÉS AZ OKOZATI ÖSSZEFÜGGÉS.

1. Eredmény

Definíciója: a törvényi tényállásban ismérvként szereplő külvilági változás, amely az elkövetési magatartással összefüggésben jön létre.

Materiális (anyagi) bűncselekmény: olyan bűncselekmény, amelynek tényállása eredményt tartalmaz; csak az eredmény beálltával válik befejezetté.

Immateriális (alaki) bűncselekmény: olyan bűncselekmény, amelynek törvényi tényállása nem tartalmaz eredményt; elkövetési magatartás tanúsításával befejezetté válik.

Eredmény

Sértő eredmény: külvilágban bekövetkezett változás

biológiai sértő eredmény: pl emberölésnél a halál,

vagyoni sértő: pl. csalásnál a kár,

társadalmi sértő: pl. kényszerítésnél a jelentős érdeksérelem.

Veszélyeztető eredmény: a törvényi tényállásában eredményként a „veszélyhelyzet” szerepel (a sérelem bekövetkezésének objektív lehetősége), pl. közvetlen vagy távoli veszély (pl. foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés, veszélyeztetési közlekedési bűncselekmények).

2. Okozatossági összefüggés

Materiális bűncselekmények esetén az elkövetési magatartás és a tényállásszerű eredmény között ok-okozati összefüggésnek kell fennállnia. Okozati összefüggés az ok és az okozat közötti objektív kapcsolat, amely nem függ emberi értékeléstől.

Okozatossági teóriák:

- **Feltételek egyenértékűségének tana (conditio sine qua non):**
- **Okkiválasztó elméletek:**

Az okfolyamat jogszempontrú elszigetelése.

- Adekvát kauzalitás teóriája: ok az az emberi magatartás, amelynek tanúsításakor az eredmény objektíve előre látható volt,
Szubjektív előreláthatóság: tettes tudatában (bűnösség).
Objektív előreláthatóság: természettudományok mindenkori állása (szakértő bevonásával).

- Relevancia elmélet: különbséget kell tenni a természettudományos okozatosság és a jogilag jelentős okozatosság között. Nem elégséges az ok-okozati összefüggés megléte a természettudomány alapján, szükséges annak büntetőjogi relevanciája is.

Két lépcső:

megvan-e az ok-okozati összefüggés,

ha van, rendelkezik-e büntetőjogi relevanciával. Amennyiben az elkövető büntetőjogilag nem releváns tilalmat szeg meg (vagy nem releváns parancsnak nem engedelmeskedik), akkor nem áll fenn ezen elmélet vallói szerint az okozatosság.

A mulasztás okozatossága: az elkövető nem az eredmény előidézéséért felel, hanem azért, mert nem akadályozta meg annak bekövetkeztét.

A felelősségre vonás alapja:

- az elkövető el tudta volna hátrítani a bekövetkező eredményt, erre objektív lehetősége volt
- kötelessége lett volna elhárítani az eredményt,
- bűnös módon mulasztotta el az elhárítást.

A 7. A SZÁNDÉKOSSÁG ÉS A GONDATLANSÁG

1.A szándékosság

Két fajtája

az egyenes szándék = dolus directus és

az eshetőleges szándék= dolus eventualis.

Az egyenes szándék

Az értelmi oldalon a tudata két területet fog át:

- tények tudata: az általános törvényi tényállás tárgyi oldali ismérveivel tisztában van,
- jogellenesség tudata: tudja, hogy a törvényi tényállási elemek megvalósításával büntetendő cselekményt követ el.

Érzelmi oldal:

- az előre látott következmények bekövetkezését kívánja.

pl. azért hagyja csecsemőjét ellátatlanul (nem takarja be, nem eteti, nem gondozza), mert a halálát kívánja

vagy azért szúrja bele a kést a haragosa szívébe, hogy őt megölje.

Az eshetőleges szándék:

Értelmi/tudati oldal:

tények tudata: az általános törvényi tényállás tárgyi oldali ismérveivel tisztában van,

jogellenesség tudata: tudja, hogy a törvényi tényállási elemek megvalósításával büntetendő cselekményt követ el.

Érzelmi oldal:

az előre látott következmények bekövetkezését nem kívánja, azokba belenyugszik, közömbös azokkal szemben,

pl. a HIV-fertőzött nem törődik azzal, hogy partnere elkapja-e a fertőzést vagy nem, számára közömbös.

2.A gondatlanság

Két fajtája:

A tudatos gondatlanság = luxuria

A hanyag gondatlanság = negligentia.

A tudatos gondatlanság

Értelmi/tudati oldal: Előre látja cselekménye lehetséges következményeit.

Érzelmi oldal: Könnyelműen bízik abban, hogy a lehetséges következmények elmaradnak.

Háromféle bizodalom/bizakodás létezik:

- alaptalan: ebben az esetben a dolus eventualis állapítható meg,
- alapos: ekkor nem történik bűncselekmény,
- könnyelmű: az elkövetőnek van alapja a bizakodásra az ügyessége, szakmai jártassága miatt, tehát nem teljesen alaptalan bizakodásról van szó
példa az epilepsziás, aki vezet.

A hanyag gondatlanság

Értelmi/tudati oldal: Hiányzik.

Érzelmi oldal: Hiányzik. A büntetőjogi felelősségre vonás alapja az, hogy az elkövető a tőle elvárható kellő körültekintést és figyelmet elmulasztja. A „tőle elvárhatóság” azt jelenti, hogy az elkövető az ismeretei, képességei alapján képes volt-e a gondossági kötelességének eleget tenni. A gondossági kötelesség tartalmát az határozza meg, hogy az adott élethelyzetben gondosan eljáró személytől mi várható el, ennek mércéje a társadalmi elvárás általános (átlagos) szintje.

3.A vegyes bűnösség

Praeterintencionális bűncselekmény

A szoros értelemben vett vegyes bűnösség (praeterintencionális bűncselekmény), amikor a szándékos bűncselekmény minősítő körülménye eredmény, amire az elkövetőnek csak a gondatlansága terjed ki.

A minősítő körülményt képező eredményt legalább az elkövető gondatlanságának át kell fognia ahhoz, hogy azért az elkövetőt felelősségre lehessen vonni. A praeterintencionális bűncselekmények részben a szándékos, részben a gondatlanságból elkövetett bűncselekmények sorsát osztják.

Pl. halált okozó testi sértés.

A 8. A BÜNTETHETŐSÉG AKADÁLYAINAK RENDSZERE

A büntethetőség akadályainak rendszere

Léteznek olyan esetek, amikor megvalósul ugyan egy büntető törvényi tényállásba ütköző cselekmény, mégsem követi büntetőjogi felelősségre vonás.

<p>A büntethetőséget kizáró vagy korlátozó okok Btk. 15. §</p> <p>gyermekkor kóros elmeállapot kényszer/fenyegetés tévedés jogos védelem végszükség jogszabály engedélye törvényben meghatározott egyéb ok</p> <p>Btk.-ban nem szabályozott okok: házi fegyelmi jog, sértett beleegyezése, megengedett kockázatvállalás</p>	<p>A büntethetőséget megszüntető okok Btk. 25. §</p> <p>az elkövető halála elévülés kegyelem tevékeny megbánás törvényben meghatározott egyéb ok</p>	<p>Egyéb akadályai a büntetőjogi felelősségre vonásnak Btk. 30. §</p> <p>magánindítvány hiánya feljelentés hiánya</p>
---	--	---

1. A cselekmény büntetendőségét vagy az elkövető büntethetőségét kizáró vagy korlátozó okok

A büntetőjogi felelősséget kizáró okok jogi természetüket tekintve különbözőek aszerint, hogy azok a cselekmény büntetendőségét vagy az elkövető büntethetőségét (bűnösségét) zárják-e ki. A cselekmény büntetendőségét kizáró okok objektívek, a bűncselekmény megvalósulásának tárgyi oldalát érintik. Megvalósulásuk esetén a tényállásszerű cselekmény nem minősül büntetőjogellenesnek, nem rejt magában társadalomra veszélyességet. Az okok objektív volta miatt, felelősségmentesítő hatásuk a cselekmény elkövetésében közreműködő valamennyi elkövetőre kiterjed.

A **cselekmény büntetendőségét** kizáró okok a jogos védelem, a végszükség, a jogszabály engedélye. Ezeket nevesíti a Büntető Törvénykönyv. A bírák által kimunkált, a bírói joggyakorlatban elfogadott további büntethetőségi akadályok a sértett beleegyezése, a házi fegyelmi jog gyakorlása, illetve a megengedett kockázatvállalás. Ezek objektív akadályai a büntetőjogi felelősségre vonásnak, ennek megfelelően automatikusan kihatnak minden elkövetőre.

Az **elkövető büntethetőségét** érintő okok ezzel szemben szubjektívek, ami azt jelenti, hogy minden egyes esetben külön meg kell vizsgálni az egyedi elkövetőnél őket. Ide tartozik a gyermekkor, a kóros elmeállapot, a kényszer és a fenyegetés, valamint a tévedés. A megvalósított cselekmény tényállásszerű, társadalomra veszélyes, jogellenes ugyan, azonban a konkrét ügyben az elkövetőt nem vonják felelősségre. Az elkövető büntethetőségét érintő okokat elkövetőnként,

egyedileg kell vizsgálni. A társtettség felbomlik, ha az egyik elkövető kóros elmeállapotú vagy gyermekkorú, a másik elkövető önálló tettesként felel ez esetben.

Jogos védelmi helyzetben, végszükség során előfordul, hogy az elkövető ijedtében, menthető felindulásában a védekezés mértékét vagy a sérelem okozásának mértékét túllépi. Ez szintén szubjektív, büntethetőséget kizáró ok.

2. A büntethetőséget megszüntető okok

A második esetkör, amikor elkövetéskor ugyan megvalósult a bűncselekmény, ám utóbb megszünt az egyén büntethetősége. Büntethetőséget megszüntető ok esetén a magatartás tanúsításakor megvalósul a bűncselekmény, azonban később olyan körülmény következik be, amely miatt az elkövető büntethetősége megszűnik. Ez a körülmény, esemény az elkövetéstől az elbírálásig terjedő időszakban állhat be. Az elkövető halála, az elévülés, a kegyelem, a tevékeny megbánás, és törvényben meghatározott egyéb ok idézheti elő a büntethetőség megszűnését.

3. A büntetőeljárás megindulását akadályozó okok

A harmadik csoportot azok az esetek alkotják, amikor megvalósul ugyan bűncselekmény, ám a büntetőeljárás valamilyen okból nem indulhat meg. A büntetőeljárás megindulását akadályozó okok nem zárják ki az elkövetett cselekmény bűncselekmény voltát, azonban akadályai a büntethetőségnek és a büntetőeljárásnak. Egyes bűncselekményeknél a törvényalkotó meghatározott személy akaratától, akaratnyilatkozatától teszi függővé, hogy a büntetőeljárás meginduljon vagy sem. Ha a jogosult nem tesz olyan akaratnyilatkozatot, mely szerint kéri a büntetőeljárás megindítását, annak ellenére, hogy elkövetéskor a bűncselekmény valamennyi törvényi ismérve megvalósult, az elkövető elkerüli a büntetőjogi felelősségre vonást. Ilyen akaratnyilatkozat a magánindítvány, a feljelentés.

A 9. A JOGOS VÉDELEM, A MEGELŐZŐ JOGOS VÉDELEM, A SZÜKSÉGESSÉG VIZSGÁLATA

„Mindenkinek joga van törvényben meghatározottak szerint a személye, illetve a tulajdona ellen intézett vagy az ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához.” (Alaptörvény V. cikk)

A jogos védelem a cselekmény büntetendőségét kizáró objektív ok.	Btk. 21–22. § (1) bek.: „Nem büntetendő” a cselekmény.
Szubjektív és az elkövető büntethetőségét érintő ok, amikor az egyén jogos védelmi helyzetben ijedtében , menthető	Btk. 22. § (3) bek.: „Nem büntetendő” az elkövető.

felindulásában a védekezés mértékét túllépi.	
---	--

„Az új törvény a jogos védelmet, a büntethetőséget kizáró vagy korlátozó okok között objektív büntethetőségi akadályként kezeli, amikor a jogos védelem során megvalósított cselekményt „nem büntetendőnek” tekinti.”

A jogos védelem három típusát szabályozza a jogalkotó.

1. A „tulajdonképpeni” jogos védelem

A „tulajdonképpeni” jogos védelem a klasszikus eset, amikor jogtalanul támadnak más vagy másokat, a javaikat, vagy a közérdeket. **Jogtalan támadással** szemben **jogos védekezés** áll. [Btk. 22. § (1) bek.]. Az is jogos védelmi helyzetnek minősül azonban, ha még nem intézték a támadást, azonban ennek közvetlen veszélye fenyeget.

„**Jogtalan támadás**”: az a támadás, amely kimeríti valamely bűncselekmény törvényi tényállását. A jogtalanság objektív kategória, így nem feltételezi a támadó bűnösségét, a beszámítási képességét, ezért gyermek és kóros elmeállapotú magatartása is minősülhet jogtalan támadásnak. A saját, illetve más vagy mások személye ellen intézett támadás irányulhat élet, testi épség, egészség, személyi szabadság, szexuális önrendelkezés ellen.

A javak ellen intézett támadás irányulhat a tulajdon, a birtok ellen. Az e jogok tárgyául szolgáló dolgok, vagyontárgyak védelmében a tulajdonos és a birtokos a polgári jog szabályai szerint is felléphet önhatalommal.

A közérdek ellen intézett támadás irányulhat a közrend és a közbiztonság ellen.

„**Intézett támadás**”, amikor már megkezdődött, azaz tart a jogtalan támadás.

„**Közvetlenül fenyegető**” a jogtalan támadás, amikor a támadás nyombani bekövetkezésétől kell tartani.

2. A megelőző jogos védelem

Az ún. megelőző jogos védelem esetén a védekező egy később bekövetkező, személy vagy javak elleni jogtalan támadást igyekszik úgy megelőzni, hogy **védelmi eszközöket telepít**. Ezt a Btk. 21. §-ban szabályozza a törvény. Büntetlenséget szigorú feltételek megléte eredményez.

Szigorú feltételek:

a védőberendezés semmilyen módon **nem lehet alkalmas halál okozására**.

A védőberendezéstől **csak az sérülhet meg, aki a „tilosban” jár**, azaz egy jó szándékkal érkező szomszéd, vagy postás élete, testi épsége semmiféle módon nem kockáztatható.

A védőberendezés telepítője **mindent tegyen meg azért, hogy az eszköz ne okozzon sérelmet**, például táblán jelezze, hogy „villanypásztor” védi a tulajdonát.

3. Szituatív jogos védelem

A „szituatív” jogos védelem esetkörében a törvényalkotó azt **vélelmezi**, hogy vannak olyan szituációk, amikor az egyén jogosan hiheti, hogy az adott helyen, adott időben, adott körülmények közötti **támadás** akár az **életét is fenyegetheti**. [Btk. 22. § (2) bek.] A védekező ezekben a szituációkban a jogtalan támadó életét védelmi cselekményével kiolthatja.

A jogtalan támadást úgy kell tekinteni, mintha a védekező életének a kioltására irányult volna, ha a személy elleni támadást, vagy a lakásba történt jogtalan behatolást éjjel, fegyveresen, felfegyverkezve vagy csoportosan követik el. Akkor is hiheti a védekező, hogy az élete ellen támadnak, amikor a lakáshoz tartozó bekerített helyre fegyveresen hatolnak be.

A 10. A VÉGSZÜKSÉG.

1. A végszükség

A végszükség a cselekmény büntetendőségét kizáró objektív ok.	Btk. 23. § (1) bek.: „Nem büntetendő” a cselekmény.
Szubjektív és az elkövető büntetendőségét érintő ok, amikor az egyén végszükségben ijedtében, menthető felindulásában a mentés mértékét túllépi.	Btk. 23. § (2) bek.: „Nem büntetendő” az elkövető.

Míg a jogos védelem esetében jogtalan emberi támadással szemben védekezik az egyén, addig a végszükségben cselekvő véletlenül keletkezett, vagy más személy által teremtett veszélyt hárít el. Végszükség veszélyhelyzetben keletkezik.

Közvetlen veszély: térben és időben behatároltan fennáll a sérelem bekövetkezésének reális lehetősége.

Másként el nem hárítható veszély: abban az esetben, ha a veszélyt az adott magatartással a legésszerűbb, legcélravezetőbb elhárítani.

A veszély – az elhárító szempontjából – véletlenül keletkezik, forrása lehet természeti esemény, mint árvíz vagy tűz, de lehet emberi magatartás, illetve okozhatja állat is.

Mentési tevékenység: a végszükségben cselekvő olyan módon menti magát vagy másokat, illetve javakat, hogy valamely bűncselekmény törvényi tényállását kimeríti.

A mentési tevékenység irányulhat: az elhárító vagy mások személye, ezek javai, illetve a közérdek védelmére, mentésére.

Két fajtája van:

társadalomra veszélyességet kizáró végszükség, amikor az elhárító cselekmény nem okoz nagyobb sérelmet, mint aminek az elhárítására törekedett, [Btk. 23. § (1) bek.]

bűnösséget kizáró végszükség, amikor a sérelem nagyobb, mint a mentett érték, azonban ezt az okozza, hogy az elhárító személy ijedtségből vagy menthető felindulásból nem ismeri fel a sérelem nagyságát. [Btk. 23. § (2) bek.]

Kizárt a végszükségre hivatkozás lehetősége

akinek a **veszély előidézése felróható**

akinek a **veszély vállalása foglalkozásánál fogva kötelessége.**

A 11. A GYERMEKKOR, A KÓROS ELMEÁLLAPOT, AZ ITTAS VAGY BÓDULT ÁLLAPOTBAN ELKÖVETETT BŰNCSELEKMÉNY.

1. A gyermekkor szubjektív büntethetőséget kizáró ok

A gyermekkor általános felső határa 14 év.

A gyermekkor speciális felső határa 12 év

emberölés,

erős felindulásban elkövetett emberölés,

életveszélyt okozó testi sértés,

halált okozó testi sértés,

terrorcselekmény,

rablás és

kifosztás minősített esetei

esetén, ha a 12. évét betöltött személy az elkövetéskor rendelkezett a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátással.

A **gyermekkor** mint büntethetőséget kizáró ok azt jelenti, hogy a törvény vélelmezi bizonyos életkor alatti elkövetők esetében azt, hogy nem képesek cselekményük következményeit előre látni, illetve hogy az akaratuknak megfelelő magatartást tanúsítsanak.

A **beszámítási képesség** két részből tevődik össze: a felismerési képességből, mely szerint az egyén képes felmérni tettének következményeit, másrésről az akaratú képességből, amikor a felismerésnek megfelelő magatartás tanúsítására is képes.

A **belátási képesség** ezzel szemben azt jelenti, hogy a 12–14 év közti elkövető szellemileg, érzelmileg, erkölcsileg kellően érett-e arra, hogy belássa cselekménye jogellenes, társadalomra veszélyes voltát és azt, hogy e belátásnak/felismerésnek megfelelően cselekedjék.

2. A kóros elmeállapot

A büntethetőséget kizáró vagy korlátozó szubjektív ok.

Beszámítási képesség

Felismerési képesség	Akarati képesség
Az egyén képes cselekménye társadalomra veszélyes következményeit előre látni.	Az egyén képes e felismerésének, illetve akaratának megfelelően cselekedni, azaz szabadon alakítja akaratát és ennek megfelelő magatartást tanúsít.

A kóros elmeállapot és a beszámítási képesség **viszonya**:

a kóros elmeállapot egyáltalán **nem** érinti a bűncselekmény elkövetésekor az aktuális beszámítási képességet,

a kóros elmeállapot **kizárja** a beszámítási képességet,

a kóros elmeállapot **korlátozza** a beszámítási képességet.

Nem büntethető az elkövető, amikor a kóros elmeállapot **képtelenné** teszi abban, hogy felismerje cselekménye következményeit, illetve hogy e felismerésnek megfelelően viselkedjék.

A büntetés **korlátlanul enyhíthető**, amikor a kóros elmeállapot **korlátozza** az elkövetőt abban, hogy felismerje cselekménye következményeit, illetve hogy e felismerésnek megfelelően viselkedjék.

A bíróság **orvos-szakértői** vélemény alapján foglal állást a kóros elmeállapot kérdésében. Két szakértő véleményére van szükség. Ha hosszabb szakértői megfigyelés szükséges, a bíróság a terheltet az **Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézetbe** utalja. Egy hónapig tart a megfigyelés, ezt a határidőt a bíróság az intézet véleménye alapján egy hónappal meghosszabbíthatja.

Ha kóros elmeállapot csak korlátozza a beszámítási képességet, a törvény lehetővé teszi az elkövető büntetésének korlátlan enyhítését.

3. Az ittas vagy bódult állapotban elkövetett bűncselekményért való felelősség

Az ittas vagy bódult állapot kóros elmeállapot, tudatzavarnak felel meg.

Önhibának kell fennállnia, azaz az elkövető maga dönt úgy, hogy tudatzavart állapotba hozza magát, maga idézi elő kóros elmeállapotát, tudván, hogy ekkor olyan cselekedeteket is elkövethet, amelyeket józanul semmiképpen nem tenne.

A 12. A TÉVEDÉS

A KÉNYSZER ÉS A FENYEGETÉS.

1. A tévedés

A tévedés a szándékosság tudati oldalát befolyásolja. Tévedés esetén az elkövető vagy nem tud valamiről, vagy rosszul tudja azt. Ebben az esetben olyan magatartást tanúsít, amit tévedés nélkül nem tett volna.

Ténybeli tévedés

Ténybeli tévedés: az elkövető tudata nem fogja át a bűncselekmény törvényi tényállásának összes objektív elemét. A tárgyi oldalon szereplő tényekben való lényeges tévedés alapozza meg a tévedést.

Társadalomra veszélyességében való tévedés

A tévedésben lévő személy nincsen tisztában a cselekmény jogellenességével. Két esetben fordul elő a leggyakrabban:

tévesen feltételez valamilyen társadalomra veszélyességet kizáró okot, **például azt hiszi, hogy jogos védelmi helyzetben van.**

Büntetőjogilag irreleváns tévedések

Vannak olyan esetek, amikor téved ugyan az elkövető, a büntetőjog szempontjából azonban mindez közömbös, irreleváns és az elkövető büntetőjogilag felel.

Személyben való tévedés: error in persona. Lényegtelen, ha az elkövető a sötétben másnak gondolja az áldozatát, felel a szándékos emberölésért.

Sajátos esetkör, nem azonos a személyben való tévedéssel az **aberratio ictus = elvétés = céltévesztés:** amikor az elkövető A-t kívánja megölni, azonban ügyetlensége folytán a közelben álló B-t öli meg. Ebben az esetben az elkövető halmazatért felel: egyrészt a célba vett személy vonatkozásában a szándékos emberölés kísérlete, míg a ténylegesen megölt sértettre nézve a gondatlan emberölés miatt.

Tárgyban való tévedés: error in objecto. Lényegtelen, ha az elkövető más dolgot lop el, mint eredetileg tervezte, felel a lopásért.

Az okozatosságban való tévedés. Lényegtelen, ha az elkövető azt hiszi, hogy az ütlegelésével ölte meg áldozatát, amikor az valójában a vízbe dobás folytán fulladásos halált halt.

Sem a ténybeli, sem a jogellenességben való tévedés nem zárja ki a büntethetőséget, ha azt **gondatlanság** okozta és a törvény a **gondatlan elkövetést** is büntetni rendeli.

2.A kényszer és a fenyegetés

Kényszer: erőszak, fizikai ráhatás

Az **erőszak** a személyre közvetlenül ható, olyan fizikai erő kifejtése, amely **az ellenállást megtöri**. Más az **erőszakos magatartás**, amely szintén támadó jellegű, azonban enyhébb fellépéssel jár, és nem szükségképpen feltételezi a könnyű testi sértés okozását. Ez a garázdaság törvényi tényállásában szerepel.

Vannak olyan bűncselekmények, amelyekben az erőszak elkövetési módként szerepel, mint például a rablás, zsarolás, szexuális erőszak. Ezek a bűncselekmények sokszor együtt járnak a könnyű testi sértés okozásával, velük halmazatban a könnyű testi sértés általában nem állapítható meg.

Vis absoluta: akaratot megtörő erőszak. A vis absoluta alatt álló személy képtelen az akaratának megfelelő magatartás tanúsítására, bénítólag hat rá az erőszak. Büntetőjogi következmény: nem büntetendő. Aki őt felhasználja, közvetett tettesként felel.

Vis compulsiva: akaratot hajlító erőszak. A vis compulsiva alatt álló személy ellenállhatna, mégsem az akaratának megfelelő magatartást választja. Ebben az esetben a büntetés korlátlan enyhítésére van lehetőség.

Fenyegetés

Általános fenyegetés fogalom: olyan súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen. Autentikus interpretációról van szó, maga a törvény határozza meg a fogalmat. [Btk. 459. § (1) bek. 7. pont]

Kvalifikált-fenyegetés fogalom: élet, testi épség ellen irányul és közvetlen.

A 13. A MAGÁNINDÍTVÁNY HIÁNYA, A FELJELENTÉS HIÁNYA

A magánindítvány hiánya és a feljelentés hiánya a felelősségre vonás egyéb akadályai körébe tartoznak. Ezekben az esetekben a büntetőeljárás megindítása vagy folytatása meghatározott személy akaratnyilatkozatától vagy meghatározott szerv (hatóság) feljelentésétől függ.

Hiába valósul meg az elkövetéskor a bűncselekmény valamennyi törvényi ismérve, amennyiben hiányzik az akaratnyilatkozat, vagy az erre feljogosított szerv feljelentése, nem indulhat meg a büntető eljárás.

1. A magánindítvány hiánya

A büntetőeljárás megindulásának tipikus módja a feljelentés.

A magánindítvány előterjesztésére a sértett jogosult.

A magánindítvány előterjesztésére jogosult halála esetén a hozzátartozója jogosult a magánindítvány előterjesztésére.

A magánindítvány előterjesztésének határideje

A magánindítványt attól a naptól számított harminc napon belül kell előterjeszteni, amelyen a magánindítványra jogosult a bűncselekmény elkövetőjének kilétéről tudomást szerzett.

A magánindítvány oszthatatlan és visszavonhatatlan.

A magánindítvány oszthatatlansága azt jelenti, hogy nemcsak azzal szemben kell a büntetőeljárást lefolytatni, akit a jogosult a magánindítványban megnevezett, s akinek a büntetőjogi felelősségre vonását kérte, hanem az adott bűncselekmény valamennyi elkövetőjével szemben is.

Az előterjesztett magánindítvány visszavonása nem joghatályos.

2.A feljelentés hiánya

Vannak esetek, amikor a feljelentési jog kizárólagos, csak az arra feljogosítottakat illeti, s e jogot csak a Be.-ben meghatározott módon lehet gyakorolni.

A hamis vád és a hamis tanúzás esetében rendelkezik a törvény kizárólagos feljelentési jogról.

Ha a hamis vád folytán eljárás indult, ennek az alapügynek a befejezéséig hamis vád miatt büntetőeljárás csak az alapügyben eljáró hatóság feljelentése alapján indítható.

Hamis tanúzás miatt mindaddig, amíg az az alapügy, amelyben a hamis tanúzást elkövették, nem fejeződik be, büntetőeljárás csak az alapügyben eljáró hatóság feljelentése alapján indítható.

A 14. A BÜNTETHETŐSÉGET MEGSZÜNTETŐ OKOK

A büntethetőséget megszüntető okok:

az elkövető halála,

az elévülés,

a kegyelem,

a tevékeny megbánás,

a törvényben (Btk Általános Rész, Különös Rész, Be.) meghatározott egyéb ok.

1. Az elkövető **halála** értelemszerűen megszünteti a büntethetőséget.

2. Az elévülés

A büntethetőség elévülésével végérvényesen megszűnik a bűncselekmény elkövetőjének büntethetősége. Ha az elévülés beállt, az elkövetőnek **alanyi joga** keletkezik arra, hogy ne lehessen megbüntetni.

A büntethetőség elévülésének tartama:
egységesen a **büntetési tétel felső határának megfelelő idő**,
de legalább **öt év**.

A korrupciós bűncselekmények büntethetősége tizenkét év alatt évül el.

Az alábbi bűncselekmények büntethetősége sosem évül el:
az emberiség elleni és a háborús bűncselekményeknek,
az életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető bűncselekményeknek,
a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni, ötévi szabadságvesztésnél súlyosabban büntetendő bűncselekményeknek, ha a bűncselekmény sértettje a bűncselekmény elkövetésekor a tizennyolcadik életévét nem töltötte be.

Az elévülés félbeszakadása

Az elévülést félbeszakítja
a **büntetőügyekben eljáró szervek** (bíróság, ügyész, nyomozó hatóság),
nemzetközi vonatkozású ügyekben az **igazságügyért felelős miniszter**, valamint a kiadatási és átadási eljárás során a **külföldi hatóság** által az elkövető ellen, a bűncselekmény miatt foganatosított büntetőeljárás cselekménye.

Az elévülés nyugvása

Ha a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmény sértettje a bűncselekmény elkövetésekor a tizennyolcadik életévét még nem töltötte be, az elévülés határidejébe nem számít be az a tartam, amíg a tizennyolcadik életévét be nem tölti vagy be nem töltötte volna. (Kivétel az erős felindulásban elkövetett emberölés, a háromévi szabadságvesztésnél súlyosabban büntetendő szándékos súlyos testi sértés, az emberrablás, az emberkereskedelem, a személyi szabadság megsértése, illetve - a 26. § (3) bekezdés c) pontjában foglaltak)

Ha a büntetőeljárást felfüggesztik, a felfüggesztés tartama az elévülés határidejébe nem számít be. Ez a rendelkezés nem alkalmazható, ha a büntetőeljárást azért függesztik fel, mert az elkövető kiléte a nyomozásban nem volt megállapítható, ismeretlen helyen tartózkodik, vagy kóros elmeállapotú lett, továbbá ha a szabadrábon lévő terhelt külföldön ismert helyen tartózkodik és a büntetőeljárás a távollétében nem folytatható le.

Az elévülés határidejébe nem számít be az a tartam, amely alatt a mentelmi jogon alapuló mentesség folytán a büntetőeljárás azért nem volt megindítható vagy folytatható, mert a törvényben biztosított mentelmi jogot a döntésre jogosult nem függesztette fel.

Próbára bocsátás esetén a próbaidő tartama és a jóvátételi munka tartama az elévülés határidejébe nem számít be.

3. A kegyelem személyi hatálya szerint közkegyelem vagy egyéni kegyelem. Közkegyelmet az Országgyűlés, egyéni kegyelmet a köztársasági elnök gyakorol.

Büntethetőséget megszüntető ok az **eljárási kegyelem**, amely a büntetőeljárás jogerős befejezéséig adható.

4. A büntethetőséget megszüntető tevékeny megbánás.

A tevékeny megbánás a sértett érdekeit szolgálja. Az állam ekkor lemond büntető igényéről, és elsőbbséget biztosít a sértett érdekeinek és a helyreállító szempontok érvényesülésének.

A jogalkotó arra törekszik, hogy előmozdítsa a közvetítői eljárás széles körű alkalmazását. A közvetítői eljárás önkéntességen alapul. Közvetítői eljárásra csak akkor kerül sor, ha azt a sértett és az elkövető egyaránt kéri.

Négy feltétel:

meghatározott bűncselekménytípusok

(élet, testi épség és az egészség elleni, az emberi szabadság elleni, az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni, a közlekedési, a vagyon elleni, illetve a szellemi tulajdonjog elleni vétség vagy háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntett)

a vádemelésig megtett beismerés

a közvetítői eljárásban való részvétel

a bűncselekménnyel okozott sérelemnek a sértett által elfogadott módon és mértékben történő jóvátétele.

5. A törvényben (Btk Általános Rész, Különös Rész, Be.: 2017. évi XC. törvény) **meghatározott egyéb ok**

Általános Rész, pl. kísérlettől való önkéntes visszalépés, előkészülettől való önkéntes visszalépés.

Különös Rész: pl. nem büntethető tartási kötelezettség elmulasztása miatt, aki kötelezettségének az elsőfokú ügydöntő határozat meghozataláig eleget tesz [Btk 212. § (3) bek.].

A 15. A STÁDIUMOK TANÁNAK ÁLTALÁNOS KÉRDÉSEI. BEFEJETTSÉG, BEVÉGZETTSÉG.

A gondatlan bűncselekménynek egy stádiuma van: befejezettség.

A szándékos bűncselekmény esetében valósulhatnak meg korábbi stádiumok is: előkészület, kísérlet. Míg a bűncselekmény kísérlete minden esetben büntetendő, addig a törvényalkotó az előkészületet csak a legnagyobb társadalomra veszélyességű bűncselekmények esetében rendeli büntetni.

Stádiumok	TÁRGYI OLDAL	ALANYI OLDAL	BÜNTETŐJOGI ÉRTÉKELÉS
AKARAT-ELHATÁROZÁS	Nincs külvilági cselekvés.	Kialakul a szándék bűncselekmény elkövetésére	Nem büntetendő
ELŐKÉSZÜLET	Már van külvilági cselekvés: Bűncselekmény elkövetése céljából az ehhez <i>szükséges</i> vagy <i>ezt könnyítő feltételek biztosítása</i> avagy az elkövetésre: felhív ajánlkozik vállalkozik, vagy a közös elkövetésben megállapodik.	Célzatos, emiatt csak egyenes szándék lehet	A Btk. különös része erre kifejezetten utal az adott törvényi tényállásban.
KÍSÉRLET	A bűncselekmény elkövetését megkezdi, de NEM fejezi be.	Szándékos egyenes /eshetőleges szándék egyaránt	Általános érvénnyel büntetendő , a befejezett bűncselekmény büntetési tételkeretei között.
BEFEJEZETT (tényállásszerűsé ghez fűződő kapcsolat)	Befejezett: A törvényi tényállást teljes egészében megvalósította.	Szándékos vagy gondatlan	Büntetendő

BEVÉGZETT (jogtárgy sértés viszonyában)	Bevégzett: a jogtárgysértés ideje alatt.		
---	--	--	--

A 16. A KÍSÉRLET ÉS AZ ATTÓL VALÓ VISSZALÉPÉS

A kísérlet

A kísérlet fogalmi eleme: a bűncselekmény elkövetésének a megkezdése, de be nem fejezése.

A kísérlet megvalósításával, azonban a tettes már „belép” a törvényi tényállás keretei közé.

A kísérlet objektív oldala

A bűncselekmény elkövetése megkezdésének több különböző értelmezése is ismert. A hazai bírósági gyakorlat és a jogirodalom az elkövetés megkezdését akként értelmezi, hogy a tettes megkezdzi a tényállásszerű elkövetési magatartás kifejtését

A kísérlet szubjektív oldala

Az alanyi oldal jellemzője: a szándék. Épp ezért teljes az alanyi oldal, és így ebben a tekintetben nincs is különbség a kísérlet és a befejezett alakzat között.

A kísérlet törvény által meghatározott fogalmának 3 konjunktív elemét ismerik el:

- a szándékosságot,
- a tényállásszerű elkövetési magatartás kifejtésének a megkezdését,
- a megvalósítani szándékolt bűncselekmény be nem fejezését.

A kísérlet, vagyis az elkövetési magatartás megkezdése az egyes bűncselekményi kategóriánként eltérő.

A kísérlet fajtái

Befejezett (teljes) és nem befejezett (nem teljes) kísérlet.

Ennek a megkülönböztetésnek dogmatikai jelentősége van.

Megkülönböztetünk továbbá *közeli és távoli kísérletet*. Ennek a megkülönböztetésnek büntetéskiszabási relevanciája van.

Befejezetlen kísérlet

Befejezetlen a kísérlet, ha az elkövető még nem tett meg mindent a maga részéről a befejezés érdekében, például az elkövetési magatartást csak részben valósította meg. Befejezett kísérlet materiális és immateriális bűncselekmény esetén is előfordulhat. (Például: befejezetlen az emberölés kísérlete, ha a tettes az elkövetőt fojtogatja, és ennek következtében a sértett elveszíti az eszméletét, majd a tettes eltávozik a helyszínről abban a tudatban, hogy a sértettet megölte, de a sértett magához tér.)

A közeli és a távoli kísérlet kategorizálása a büntetés kiszabása során nyer jelentőséget. A bírói gyakorlat a kísérletet enyhítő körülményként értékeli, de annak nyomatéka attól függ, hogy közeli vagy távoli-e a kísérlet. A megkülönböztetés alapja, hogy az elkövető a védett jogtárgyat milyen mértékben sértette vagy veszélyeztette. (Például: távoli a kísérlet, ha a tettes rálő a sértetre, de a lövedék nem találja el, mert cél téveszt, és semmilyen sérülést sem szenved a sértett.)

Alkalmatlan kísérlet

Megkülönböztetünk alkalmatlan tárgyon, alkalmatlan eszközzel és alkalmatlan módon elkövetett kísérletet. A kísérlet kizárólag abban az esetben alkalmatlan, ha már a kísérlet megkezdésekor, vagyis amikor a bűncselekmény a kísérleti szakaszba jutott, már akkor is alkalmatlan volt.

Az önkéntes visszalépés

Az önkéntes visszalépésnek két formáját rögzíti a hatályos Btk. a 10.§ (4) bekezdésében.

Az egyik az *önkéntes elállás*, a másik az *önkéntes eredmény-elhárítás*.

Önkéntes elállás

Amennyiben materiális vagy immateriális jellegű a törvényi tényállás, egyaránt lehetséges az önkéntes elállás. Amikor a tettes önkéntesen eláll, akkor nem fejezi be a bűncselekmény elkövetését, felhagy annak további folytatásával, nem válik befejezetté a kísérlet, és így nem válik

Önkéntes eredmény-elhárítás

A visszalépés e formája kizárólag csak materiális bűncselekmény esetén lehetséges.

A 17. AZ ELŐKÉSZÜLET ÉS AZ ATTÓL VALÓ VISSZALÉPÉS

Az előkészület

Az előkészület, mint a szándékos bűncselekmény megvalósításának szakasza már a külvilágban is megjelenik, de ez kívül esik egy konkrét törvényi tényállás keretein. Már realizálódott az elkövetőnek az a tudattartalma, amely a szándékos bűncselekmény megvalósulását akarja, és az annak megvalósítását célzó magatartás a külvilágban is megjelent, de ezzel az elkövető nem valósította meg az adott bűncselekmény törvényi tényállását.

Önkéntes visszalépés az előkészülettől

Az önkéntes visszalépésnek az egyik formája az olyan önkéntes elállás, amelynek eredményeként elmarad a *bűncselekmény* elkövetésének a megkezdése. Olyan passzív magatartást jelent, amelynek eredményeként megszakad a bűncselekmény létrehozásának a már elindított folyamata.

A másik formája, hogy az elkövető az elkövetés elhárítása céljából korábbi felhívását, ajánlkozását, vállalkozását visszavonja, vagy arra törekszik, hogy a többi közreműködő az elkövetéstől elálljon, feltéve, hogy a bűncselekmény elkövetésének a megkezdése bármely okból elmarad. Ez viszont aktív magatartást jelent. Például, ha az elkövető visszavonja a bérnyilkosnak adott ajánlatát és kifejezetten megtiltja, hogy megölje az általa megjelölt személyt. A büntetlenség akkor valósul meg, ha a bűncselekmény elkövetésének a megkezdése elmarad.

A harmadik formája a visszalépésnek, hogy az elkövető az előkészületet a hatóságnál a bűncselekmény elkövetésének megkezdése előtt feljelenti. Abban az esetben, ha mégis megkezdődik a többi elkövető a bűncselekmény végrehajtását, a feljelentőt az előkészületi magatartásáért nem lehet büntetőjogi felelősségre vonni.

A 18. A BŰNCSELEKMÉNY ELKÖVETŐJÉRŐL ÁLTALÁBAN. A TETTES, A KÖZVETETT TETTES, A TÁRSTETTESEK

2. Tettes

A tettes a bűncselekmény törvényi tényállási elemeit megvalósítja, vagy a kísérletet valósítja meg. Tettes az a természetes személy, aki a Különös Részben található valamely bűncselekmény törvényi tényállását egészben vagy részben (saját magatartásával) megvalósítja, és az alannyá váláshoz szükséges törvényi feltételekkel rendelkezik. Nem közvetett tettesként, hanem tettesként követi el a bűncselekményt, aki az elkövetési magatartás megvalósításakor állatot – pl. pitbullt - használ fel.

Vannak olyan esetek, ahol a bűncselekmény elkövetője csak **önálló** tettes lehet

3.Közvetett tettes

Közvetett tettességgel kizárólag szándékos bűncselekmény követhető el. A közvetett tettes más személyt, aki valamilyen okból büntetőjogilag felelősségre nem vonható, eszközként használ fel.

4.Társtettesek

A társtettesek jogintézményének jogpolitikai célja, hogy a bűncselekmény egészéért feleljenek azok is, akik annak csak egy részét valósították meg saját magatartásukkal.

Objektív feltétel: a törvényi tényállás részben vagy egészben történő közös megvalósítása. Társtettesi elkövetéssel valósul meg a bűncselekmény akkor is, ha az egyik alany (tettetárs) csak részben valósítja meg az elkövetési magatartást, és azt a másik vagy a többi alany (tettetárs) a maga tevékenységével kiegészíti.

Szubjektív feltétel: szándékegység. A társtettesként elkövetés feltétele egymás tevékenységének tudata.

Az összes társtettes magatartása a saját cselekvőségét illetően, materiális bűncselekmény esetében a magatartás okozta eredményre is kiterjedően szándékos. Kölcsönösen felismerik azt is, hogy ugyanannak a bűncselekménynek az elkövetési magatartását fejtik ki mindannyian.

19. A RÉSZESSÉG ÁLTALÁNOS VONÁSAI. A FELBÚJTÁS ÉS A BŰNSEGÉLY.

Határvonal a tettes és a részes között: a tettes törvényi tényálláson belüli elemet valósít meg, a részes törvényi tényálláson kívülit.

1.A részesség közös ismérvei:

-járulékos, mindig tettesi alapcselekményhez kapcsolódik (azonban nem feltétel a tettes felelősségre vonása)

-kétszeresen szándékos:

szándékos tettesi alapcselekményhez kapcsolódik,

maga a részesség is szándékos,

-törvényi tényálláson kívüli magatartást valósít meg

-parifikáció elve: a tettesével azonos a jogi sorsa a részesnek

ugyanazért a bűncselekményért felel, főszabályként ugyanaz a büntetési tétel.

Elkövetők	Törvényi tényálláshoz való viszony	Fogalma	Alanyi oldal	Tárgyi oldal
Felbújtó	Cselekménye a törvényi tényálláson KÍVÜLI	Aki más bűncsel. elkövetésére szándékosan rábír. szándékkiváltó	Szándékos	A tettes az alapcselekményt legalább KÍSÉRLETI szakba juttatja.
Bűnsegéd	Cselekménye a törvényi tényálláson KÍVÜLI	Aki a bűncsel. elkövetéséhez szándékosan segítséget nyújt. Formái: fizikai, ill. pszichikai szándékerősítő	Szándékos	A tettes az alapcselekményt legalább KÍSÉRLETI szakba juttatja.

2.Felbújtás:

mindig konkrét bűncselekményre vonatkozik,

szándékkiváltó hatású,

eredményes, azaz létezik egy befejezett vagy kísérleti szakban maradt tettesi alapcselekmény.

3. Bűnsegély:

fizikai segítségadás, a külső feltételek biztosítása,
pszichikai segítségadás, szándékerősítő hatás.

Létezik passzív pszichikai bűnsegély. Míg a „puszta jelenlét” nem büntetendő, addig a „bátorító jelenlét”, azaz a passzív pszichikai bűnsegély igen. A tettesre bátorító, a sértettre bénító hatással van a passzív pszichikai bűnsegély jelenléte.

A 20. A TÁRSAS ELKÖVETÉSI ALAKZATOK ÉS A BŰNKAPCSOLATOK

A társas elkövetési alakzatok

Ha az elkövetésben több személy vesz részt, a cselekmény nagyobb társadalomra veszélyességű.

1. Csoportos

Ha az elkövetésben legalább három személy vesz részt.

A csoportos elkövetés egyes bűncselekményeknél (pl. rablás, garázdaság) minősítő körülményként jelentkezik.

2. Bűnszövetség

Akkor létesül, ha **két vagy több személy**
bűncselekményeket **szervezetten** követ el,

vagy

ebben **megállapodik**,

ÉS

legalább egy bűncselekmény elkövetését megkísérlik, de nem jön létre bűnszervezet.

Legalább **KÉT** bűncselekményt kell szervezetten elkövetni vagy azokban megállapodni.

Nem lehet a bűnszövetséget megállapítani – általában hosszabb idő elteltével – a szervezett elkövetés pusztán alkalomszerű ismétlődése alapján.

Ha a két elkövető közül a büntethetőséget megszüntető vagy kizáró ok csak az egyik elkövetőt érinti, a másik vonatkozásában a bűnszövetségben elkövetettség megállapítható.

3. Bűnszervezet

Három vagy több személyből álló,
hosszabb időre,
hierarchikusan szervezett,
konzpiratíván működő csoport,
amelynek *célja ötévi vagy ezt meghaladó* szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények (legalább két ilyen bűncselekmény) elkövetése
a bűncselekményeket nem kell elkövetni, hiszen a törvény célként nevesíti azok elkövetését.

Bűnkapcsolatok

Nem az elkövetők, hanem a bűncselekmények közti kapcsolatok.

A bűnkapcsolat mindig utóbb kapcsolódik egy már befejezett, más által elkövetett bűncselekményhez.

Bűnpártolás, Orgazdaság, Feljelentési kötelezettség elmulasztása, Pénzmosás

A 21. AZ EGYSÉG ÉS A BŰNHALMAZAT

Egység: a bíróság egy bűncselekményben mondja ki bűnösnek az elkövetőt.

Többség: a bíróság több bűncselekményben mondja ki bűnösnek az elkövetőt.

Halmazat: az elkövető által megvalósított több bűncselekményt egy eljárásban bírálják el, egy büntetést szabnak ki.

1.Egység:

Két fajta egység létezik: A természetes egység és a törvényi egység.

Természetes egység

Egymozzanatú: egyetlen elkövetési magatartással, mozdulattal hajtja végre a bűncselekményt, pl. egy lövés, egy késszúrás.

Többmozzanatú: több mozdulattal éri el az eredményt: pl. három késszúrással öl.

Részcselekmények alkotnak egységet: a testi sértést pofonokkal, ütlegeléssel, rúgásokkal hajtja végre.

Ismétlődéssel valósul meg egyetlen bűncselekmény: pl. szeméremsértés esetében magát mutogatja.

A kitarottságot az követi el, aki prostitúciót folytató személlyel egészben vagy részben kitaratja magát.

Nyitott törvényi tényállás: folyamatos méregadagolással öl, akár heteken keresztül.

Veszélyeztetési bűncselekmény: közúti veszélyeztetés.

Mulasztásos bűncselekmény: segítségnyújtás elmulasztása.

Állapotbűncselekmények: a jogellenes állapot fenntartása büntetendő, pl lőfegyverrel visszaélés esetében a jogellenes megszerzéstől a fegyver lefoglalásáig tartó állapot.

Tartós bűncselekmények: pl. alkotmányos rend elleni szervezkedés, hosszabb ideig tartó folyamat.

Törvényi egység

Folytatólagos egység Btk 6. § (2) bek.

Öt konjunktív feltétel:

- ugyanolyan bűncselekmény (lehet alapeset, minősített eset, befejezett, kísérlet, tettesként, részesként megvalósított)
- egységes akaratelhatározás – a szándékos bűncselekménynél minden egyes részselekménynek egységes akaratból kell származnia
- azonos sértett sérelmére – ilyennek minősül az is, ha ugyanannak a gazdálkodó szervezetnek különböző egységei sérelmére valósítanak meg pl. vagyon elleni bűncselekményt
- rövid időközönként
- többször – legalább két alkalommal.

Összetett bűncselekmény – delictum compositum: A törvényhozó külön-külön már szabályozott törvényi tényállásokból alkot egy harmadikat, mégpedig olyan tényállásokból hoz létre összetett bűncselekményt, amelyek egymással igen szoros kapcsolatban állnak. A cél-eszköz viszonyában van egymással pl a lopás és rongálás együttes előfordulásakor a lopás minősített esetét: a dolog elleni erőszakkal elkövetett lopást állapítják meg

A másik esetben két bűncselekményből egy harmadik törvényi tényállást alkotott a törvényhozó: a lopás és a kényszerítés = rablás.

Összefoglalt bűncselekmény – delictum complexum: jogpolitikai indoka van az összefoglalásnak. Pl. a több emberen elkövetett emberölés esetében a halmazat megállapításakor halmazati büntetést szabnának ki, ami enyhébb lenne, mint a delictum complexum esetében, ahol életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető az, aki több embert öl meg.

A törvény rendelkezése folytán a több sértett sérelmére megvalósított bűncselekmény nem többrendbelinek minősül, hanem egység: pl. közúti baleset okozása, ha négy sérült van, akkor is egyrendbeli a bűncselekmény. Törvénytövege: „más vagy **mások**”.

Üzletszerűség, mint alapeseti törvényi tényállási elem.

Üzletszerűen követi el a bűncselekményt, aki ugyanolyan vagy hasonló jellegű bűncselekmények elkövetése révén rendszeres haszonszerzésre törekszik. Abban az esetben, ha az üzletszerűség a minősített esetben szerepel – nincs szó egységről, kizárólag akkor, ha a bűncselekmény azáltal valósul meg, ha a tettes azonos bűncselekményeket követ el rendszeres haszonszerzés céljából. Pl. zugírászat.

2.Halmazat

		ALAKI		ANYAGI	
		EGY CSELEKMÉNY		TÖBB CSELEKMÉNY	
		TÖBB BŰNCSELEKMÉNY		TÖBB BŰNCSELEKMÉNY	
	Homogén	Heterogén	Homogén	Heterogén	
	<i>Az elkövető</i>	<i>Az elkövető</i>	<i>Az elkövető</i>	<i>Az elkövető</i>	
	EGY	EGY	TÖBB	TÖBB	
	cselekményév	cselekményév	cselekményév	cselekményév	
	el	el	el	el	
	<i>UGYANAZT a</i>	<i>TÖBB</i>	<i>UGYANAZT a</i>	<i>TÖBB</i>	
	<i>tényállást</i>	<i>KÜLÖNBÖZ</i>	<i>tényállást</i>	<i>KÜLÖNBÖZ</i>	
	<i>meríti ki</i>	<i>Ő tényállást</i>	<i>meríti ki</i>	<i>Ő tényállást</i>	
	<i>TÖBBSZÖR</i>	<i>meríti ki</i>	<i>TÖBBSZÖR.</i>	<i>valósít meg.</i>	
	<i>(egyidejűleg).</i>	<i>(egyidejűleg).</i>	<i>Pl. egyik nap</i>	<i>Pl. egyik nap</i>	
	<i>Pl.</i>	<i>1 Pl. a hivatalos</i>	<i>másik</i>	<i>lop, másik nap</i>	
	<i>tényállítással</i>	<i>eljárásban</i>	<i>alkalommal a</i>	<i>sikkaszt,</i>	
	<i>több passzív</i>	<i>fellépő</i>	<i>boltban</i>	<i>rabol,</i>	
	<i>alany</i>	<i>rendőrt</i>		<i>harmadnap</i>	
	<i>sérelmére</i>	<i>megüti az</i>		<i>csal...</i>	
	<i>követi el a</i>	<i>elkövető:</i>			

*rágalmazást Hivatalos
vagy személy elleni
becsületsértést erőszak + testi
A tanteremben sértés miatt
levő 40 felel
hallgatót
„sérti meg”
becsületsértő
kifejezést
alkalmazva.*

LÁTSZÓLAGOS HALMAZAT

Úgy tűnik, hogy az elkövető
EGY cselekménye

beleillik több tényállásba,
DE ez csak látszólagos,
mert a tényállások közül
az egyiknek a megállapítása
kizárja a többi megállapítását.

Úgy tűnik, hogy az elkövető
TÖBB cselekménye

beleillik több tényállásba,
DE ez csak látszólagos,
mert a tényállások közül
az egyiknek a megállapítása
kizárja a többi megállapítását.

Kiküszöbölési elvek

LÁTSZÓLAGOS ALAKI
1. Specialitás
Lex specialis derogat lege
generale
PI költségvetési csalás – csalás

2. Konzumpció – a nagyobb
társadalomra veszélyességű
bűncselekmény elnyeli a
kisebbit
A rablás mellett nem
állapítható meg azzal alaki
halmazatban a könnyű testi

Kiküszöbölési elvek

LÁTSZÓLAGOS ANYAGI
1. Önálló részcselekmény
(stádiumok, elkövetői
alakzatok)

2. Büntetlen
eszközselekmény
(kettős házasság szükségszerű
eszközselekménye az
intellektuális
közokirathamisítás)

sértés vétsége; a testi sértésbe az azonos alkalommal elkövetett tetteges becsületsértés beolvad; azonos sértett sérelmére, azonos alkalommal elkövetett rágalmasba a szóbeli becsületsértés úgyszintén beolvad.

3. Szubszidiaritás

a) „ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg” garázdaság – súlyos testi sértés

b) „ha más bűncselekmény nem valósul meg” kényszerítés-személyi szabadság megsértése

c) két konkrét bűncselekmény közti alá-fölérendeltségi viszony: rágalmas-becsületsértés

3. Büntetlen utócselkmény

(a tolvaj utóbb megrongálja az eltulajdonított tárgyat, de rongálásért nem fog felelni)

4. Összeolvadás

A szoros idő- és térbeli kapcsolatban álló bűncselekmények közül a súlyosabbat állapítják meg (a testi sértésbe beleolvad az azonos alkalommal elkövetett szóbeli becsületsértés)

A 22. A szankció fogalma, fajtái

A joghátrány fogalma

Ma már a **joghátrány fogalma is megváltozott**, a korábbi szankciók mellett ugyanis olyan új szankciók jelentek meg, amelyeknek a legfőbb ismérve már nem a joghátrány „okozása”, a terhelt szigorú megbüntetése, hanem a sértetti reparáció megvalósítása, a bűncselekményekkel okozott következmények hatásának a kompenzálása, enyhítése a sértett vagy a sértetti közösség különböző formában történő kiengesztelésével.

A büntetések és az intézkedések közötti különbségek

A büntetések és az intézkedések közötti egyik alapvető különbség a joghátrány súlya. Az intézkedések közül csak egy olyan intézkedés létezik – a kényszergyógykezelés – amelynek alkalmazása a terhelt személyi szabadságát is korlátozza. Addig a büntetések közül több személyi szabadságot megvonó, korlátozó büntetés is él: **végrehajtandó szabadságvesztés, elzárás.**

A törvény miniszteri indokolása szerint a **büntetés** a bűncselekmény elkövetése miatt kiszabott a bűncselekmény társadalomra veszélyességével arányban álló joghátrány.

Az **intézkedések** – szintén a törvény miniszteri indokolása értelmében – a büntetendő cselekmények elkövetése miatt a társadalom védelmét biztosító, törvényben meghatározott hátrányos jogkövetkezmények.

Intézkedések csoportosítása, és az ismérvei:

önállóan alkalmazható, büntetés kiszabása nélkül: megrovás, próbára bocsátás, jóvátételi munka, kényszergyógykezelés, jogi személlyel szemben alkalmazható intézkedések

önállóan nem alkalmazható csak büntetés vagy intézkedés mellett: pártfogó felügyelet

önállóan is, de büntetés vagy intézkedés alkalmazása mellett is alkalmazható: elkobzás, vagyoneklobzás, elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele

A büntetőjogi szankció fogalmi ismérvei

Joghátrány,

a büntetések a bűncselekmények elkövetőivel szemben alkalmazhatók, tényállásszerű magatartás és büntethetőség esetén,

az intézkedésnek nem feltétele a büntethetőség, nem csak az elkövetővel szemben alkalmazható, (elkobzás, vagyoneklobzás). Sőt, büntethetőséget kizáró ok hatálya alatt álló személlyel szemben is alkalmazható (kényszergyógykezelés).

bíróság alkalmazza, meghatározott intézkedéseket az ügyészség is (pl. megrovás, pártfogó felügyelet)

a sértett, sértettek kiengesztelését is szolgálhatja

célja a társadalom védelme, prevenció (speciális, generális) reszocializáció

A 23. A büntetés elméleti kérdései. (A büntetés jogalapja, célja, a szankciórendszer jellemzői.)

A hatályos szankciórendszer ismérvei:

Dualista

relatív határozott,

részben konjunktív,

részben alternatív szankciórendszer.

1.1. Dualista

A büntetések közül több egyszerre is alkalmazható, és a büntetések mellett intézkedések is alkalmazhatóak. Összesen 9 büntetés és 9 intézkedés, és egy mellékbüntetés alkalmazható.

1.2. Relatív határozott

A magyar szankciórendszer így **relatív határozott**, vagyis a szankciókiszabás a jogalkotó által meghatározott, (a jogalkotó az egyes bűncselekményeknél meghatározza a szankciókat, szabadságvesztésnél a középérték az irányadó), de a jogalkalmazó ettől eltérhet. A kényszergyógykezelés esetén azonban határozatlan idejű, de a folyamatos felülvizsgálat kötelező. (BV.tv. 69/B.. §) Dualista és részben konjunktív, részben alternatív.

Büntetések	Mellékbüntetés	Intézkedések
A szabadságvesztés, az elzárás, a közérdekű munka a pénzbüntetés, a foglalkozástól eltiltás, a járművezetéstől eltiltás, a kitiltás, a sportrendezvények látogatásától való eltiltás, a kiutasítás.	Közügyektől eltiltás.	A megrovás, a próbára bocsátás, a jóvátételi munka, a pártfogó felügyelet, az elkobzás, a vagyonelkobzás, az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele, a kényszergyógykezelés, a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló törvény szerinti intézkedések.

A büntetés célja

„A büntetés célja a társadalom védelme érdekében annak megelőzése, hogy akár az elkövető, akár más bűncselekményt kövessen el.” (Btk. 79. §)

A büntetésnek olyannak kell lennie – a szankció vagy szankciók megválasztása és a szankció mértékének megválasztása révén – hogy végső célként megvédje a társadalmat. Másrészt a büntetésnek olyannak kell lennie, hogy az egyéni (individuális) és általános megelőzés is megvalósuljon.

A 24. Az életfogytig tartó szabadságvesztés (tartama, végrehajtási fokozata és a feltételes szabadságra bocsátás vonatkozó szabályai)

1. Az Alaptörvény IV. cikkének (2) bekezdése egyértelműen rögzíti, hogy „ Senkit nem lehet szabadságától másként, mint törvényben meghatározott okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani. Tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés csak szándékos, erőszakos bűncselekmény elkövetése miatt szabható ki.”

A szabadságvesztés **életfogytig** vagy **határozott** ideig tart.

2. Az **életfogytig** tartó szabadságvesztés kiszabása esetén két lehetősége van a bíróságnak. Az egyik, -ha a törvényi feltételek fennállnak-, hogy **nem zárja ki** a vádlottat a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből, hanem meghatározza a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját. A másik lehetőség, hogy kizárja a feltételes szabadságra bocsátásból és ekkor tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítéli

3. Kivételes esetekben a legsúlyosabb bűncselekményt elkövetők esetén szabja ki a bíróság az életfogytig tartó szabadságvesztést. Amikor már eldöntötte a bíróság, hogy életfogytig tartó szabadságvesztést szab ki, a következő kérdés, amiben döntenie kell: a feltételes szabadság kedvezményéből kizárja-e vagy sem a vádlottat. Amennyiben az ítélet rendelkező részében a bíróság kizárja a vádlottat a feltételes szabadság kedvezményéből, akkor ez tényleges életfogytig tartó jelent, vagyis az elítélt élete végéig tölti a szabadságvesztés büntetését, amely végülis ebben az értelemben határozatlan ideig tartó szabadságvesztéssel azonos.

Abban az esetben, ha a bíróság életfogytig tartó szabadságvesztést szab ki, és nem zárja ki az elítéltet a feltételes szabadság kedvezményéből, akkor az ítélet rendelkező részében meg kell határozni a feltételes szabadság legkorábbi időpontját. **A minimuma: 25 év, maximuma 40 év**, és években kell meghatározni. Az életfogytig tartó szabadságvesztés esetén a feltételes szabadság tartamát, legalább tizenöt évben állapítja meg a bíróság.

4.5. A végrehajtási fokozat : fegyház az életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtása esetén.

Életfogytig tartó szabadságvesztés esetén a határozott ideig tartó szabadságvesztés, az elzárás és a közérdekű munka és a pénzbüntetés nem hajtható végre.

40 év után kötelező kegyelmi eljárás

A Bv. tv. **rögzíti** a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt tekintetében a hivatalból lefolytatandó kegyelmi eljárás szabályait. A TÉSZ-re ítélték esetén kötelező lefolytatni a kegyelmi eljárást 40 év után, hivatalból. Ez természetesen nem zárja el az elítélteket attól, hogy bármikor a Be.-ben meghatározott kegyelmi eljárást kezdeményezzenek.

25. A határozott tartamú szabadságvesztés (tartama, végrehajtási fokozatai) és a feltételes szabadságra bocsátás szabályai) ELZÁRÁS

A szabadságvesztés

A generális minimum	3 hónap
A generális maximum	20 év
Speciális esetekben: Bűnszervezetben, különös vagy többszörös visszaesőként történő elkövetés, halmazati vagy összbüntetés esetén	25 év
Kivétel: Fiatalkorúak [Btk. 109. § (1) bek.], bármely bűncselekmény esetén egy hónap	
Kivétel: Közérdekű munka, pénzbüntetés szabadságvesztésre történő átváltoztatása esetén 3 hónapnál rövidebb is lehet a generális minimum. [Btk. 48. § (3) bek., 51. § (3) bek.]	

5. A szabadságvesztés végrehajtási fokozata: Fogház, börtön, fegyház

Ha a bíróság szabadságvesztésre ítéli a vádlottat, akkor mindig határoznia kell – és ennek tényét az ítélet rendelkező részében fel kell tüntetni – arról, hogy a szabadságvesztést milyen fokozatban (**fegyház, börtön vagy fogház fokozatban**) kell végrehajtani.

Feltételes szabadságra bocsátás a határozott ideig tartó szabadságvesztésből

Amikor a bíróság szabadságvesztést szab ki, a feltételes szabadságról is rendelkeznie kell.

9.3. A feltételes szabadságról való rendelkezés lehetséges esetei

A bíróságnak meg kell állapítania, – ha nincs kizáró ok – hogy a feltételes szabadságra bocsátás napja a büntetés **kétharmad** részének kitöltését követő nap.

Visszaeső esetén – ha nincs kizáró ok – a bíróság megállapítja, hogy a szabadságvesztés büntetés **háromnegyed** részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra a vádlott. [Btk. 38. § (2) bek. b) pontja]

10. A feltételes szabadságra bocsátás alkalmazásának objektív és szubjektív feltétele

Objektív feltétel: a szabadságvesztés-büntetés meghatározott tartamának kitöltése.

Szubjektív feltétel: az elítélt elé a büntetés végrehajtása alatt támasztott kifogástalan magatartás teljesítése, és erre figyelemmel az a vélelem, hogy a büntetés célja további szabadságelvonás nélkül is elérhető. **Célja:**

az elítélt érdekeltté tétele a büntetés céljának megvalósításában való együttműködésbe a társadalomba való fokozatos visszavezetés elősegítése.

Előnye: a bíróság számára a bünteteskiszabás tekintetében korrekciós lehetőséget jelent, az elítélt számára pedig a reintegrálódáshoz való átmenetet és próbatételt is jelent.

A feltételes szabadság esedékessége, ha a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége nem kizárt, annak legkorábbi időpontja

Objektív feltétel: Kétharmad letöltése után a büntetés-végrehajtási bíró dönt Ítélező bíró dönt a 2/3 kérdésében	Büntetés-végrehajtási bíró	Feltéve, ha nem visszaeső Minimum 3 hónapot ki kell tölteni a szabadságvesztésből
Objektív feltétel: Háromnegyed letöltése után a büntetés végrehajtási bíró dönt	Büntetés-végrehajtási bíró	Az elítélt visszaeső

Ítélező bíró dönt a 3/4 kérdésében		Minimum 3 hónapot ki kell tölteni a szabadságvesztésből
Fél letöltése után (feles feltételes) Ítélező bíró dönt a feles feltételes kérdésében, csak különös méltánylást érdemlő esetben	büntetés-végrehajtási bíró	Kivéve, ha az elítélt többszörös visszaeső
Kizárt a feltételes szabadságra bocsátás		<ul style="list-style-type: none"> - a többszörös visszaeső, ha a szabadságvesztést fegyház fokozatban kell végrehajtani, - az erőszakos többszörös visszaeső, - aki a bűncselekményt bűnszervezetben követte el, - akit olyan szándékos bűncselekmény miatt ítétek szabadságvesztésre, amelyet korábbi, határozott ideig tartó végrehajtandó szabadságvesztésre ítéltése után, a végrehajtás befejezése vagy a végrehajthatóság megszűnése előtt követett el.

Az elzárás is a személyi szabadságot elvonó büntetés, amelynek jogalkotói indokoltságát az magyarázza, hogy a rövid tartamú szabadságvesztés alternatívájaként jelenik meg.

Erre tekintettel nem lehet szabadságvesztéssel együtt kiszabni, másrészt a tartama is a szabadságvesztés minimumához igazodik. Napokban kell meghatározni.

Tartama:

minimum 5 nap,

maximum 90 nap.

Fiatalkorúak esetén:

Minimum 3 nap,

Maximum 30 nap.

Elzárás	Szabadságvesztés
Elzárás 5–90 napig, fiatalkorú esetén 3–30 napig, napokban kell meghatározni	Szabadságvesztés generális minimuma: 3 hónap, generális maximum 20 év bünszervezetben [Btk. 459. § (1) bek. 1. pont] való elkövetésnél; különös [Btk. 459. § (1) bek. 31. a) pont], valamint többszörös visszaesőként [Btk. 459. § (1) bek. 31. b) pont] történő elkövetésnél; illetve halmazati (Btk. 81. §) és összbüntetés [Btk. 93. § (1) bek.] esetén huszonöt év. hónapokban és/vagy években határozzák meg a tartamot.
Büntetés-végrehajtási intézetben, de a bíróság nem rendelkezik a végrehajtási fokozatról azt fogházban töltöttnek kell tekinteni!	Büntetés-végrehajtási intézetben
A fogház fokozatnál enyhébb végrehajtási szabályok	Fegyház, börtön vagy fogház fokozatban
A saját ruha viselésének joga (az előzetes letartóztatottakhoz hasonlóan)	Nem viselheti a saját ruháját
Csomagot hetente kaphat, havonta legalább két alkalommal fogadhat látogatót	A fokozathoz igazodik, ennél szigorúbb szabályok
Kimaradásra heti négy óra időtartamban mehet, a kimaradás – ha az elzárás tartama a húsz napot meghaladja – összevontan is kiadható.	Az alacsony biztonsági kockázatú részleg az az elítélt helyezhető el, akinek biztonsági kockázati besorolása alapján a fogvatartása nem igényli magas szintű biztonsági védelmi eszközök alkalmazását.

	Az alacsony biztonsági kockázatú részlegen csökkenthető az életrend meghatározottsága, az elítélt a reintegrációs programokon kívüli szabad idejét belátása szerint használhatja fel és a bv. intézet kijelölt területén szabadon mozoghat. [Bv. tv. 109. § (1) bek.]
A végrehajtása nem függeszthető fel	Lehetőség van a végrehajtás felfüggesztésére
Halasztást lehet kérni a büntetés végrehajtásának a megkezdésére.	A végrehajtásának megkezdésére halasztást lehet kérni, feltéve, ha a büntetés hátralévő része két évnél rövidebb. [BV.tv. 39. §}
Az összbüntetésbe foglalás kizárt	A törvényi feltételek megléte esetén lehet összbüntetésbe foglalni
Ha az elzárást kiszabó határozat jogerőre emelkedésekor az elkövető szabadságvesztés-büntetését, vagy javítóintézeti nevelését tölti, vagy más ügyben előzetes letartóztatásban van, akkor az elzárást a szabadságvesztés kitöltését, a javítóintézetből történő elbocsátását, illetve az előzetes letartóztatás megszüntetését követően kell végrehajtani.	Az elzárás kiszabása nem szakítja félbe a szabadságvesztés-büntetést
Az elzárás nem hajtható végre akkor, ha az elítélt a határozat jogerőre emelkedését követően öt évet, vagy azt meghaladó időt töltött szabadságvesztésben, vagy előzetes letartóztatásban, illetve két évet vagy azt meghaladó tartamot töltött javítóintézetben.	Az elévülési szabályok szigorúbbak, a kiszabott szabadságvesztés-büntetéseket a Bv. tv.-ben meghatározott szabályok szerint hajtják végre

26. A közérdekű munka és a pénzbüntetés

1 A közérdekű munka

Az elkövetett bűnét az elítélt a közösség javára tegye jóvá, és ezért a közösség javára ingyen, szabadidejében végezzen munkát. Szabadidőben kell végezni, díjazás nélkül és ellenőrzés, felügyelet mellett. Ezek a tények indokolják a büntetés státuszát.

A közérdekű munka meghatározásakor a bíróságnak mindig két nagyon fontos tény, körülményt kell figyelembe vennie:

a vádlott egészségi állapotát és

a szakképzettségét.

1.3.A közérdekű munka tartama, átváltoztatása

Generális minimum: 48 óra. Generális maximum: 312 óra. Tartamát órákban kell meghatározni.

Az elítélt hetente legalább egy napon, a „heti pihenőnapon” vagy „szabadidejében”, díjazás nélkül végzi. Szabadidő a szabadságon töltött idő is, ezért az elítélt a közérdekű munkát a szabadsága terhére is teljesítheti.

2.2.Átváltoztatás: a közérdekű munkát szabadságvesztésre kell átváltoztatni abban az esetben, ha a közérdekűmunka-büntetést az elítélt önhibájából nem teljesíti.

4 óra közérdekű munkának **1 napi** szabadságvesztés felel meg. Az átváltoztatás után fennmaradó közérdekű munkának egynapi szabadságvesztés felel meg. Ezért a közérdekű munkát órákban kell nyilván tartani. Fogház fokozatban kell végrehajtani és 3 hónapnál rövidebb is lehet.

2. A pénzbüntetés

Büntetőjogi szankció, pénzben kifejezhető vagyoni hátrány az elkövetett bűncselekmény miatt.	Az államnak kell megfizetni, az államnak jelent bevételi forrást, a törvényszék gazdasági hivatala adja ki a felhívást a pénzbüntetés megfizetésére
Kétlépcsős büntetéskiszabás. Első lépcső: a cselekmény tárgyi súlya alapján a napi tételek számának meghatározása	A leggyakrabban alkalmazott büntetés és egyéniesíthető, sőt kötelező az egyéniesítés
Második lépcső: az elkövető vagyoni, jövedelmi, személyi viszonyaihoz és életviteléhez mérten	Az elítélt nem esik ki a munkából és megtarthatja családi, társadalmi, gazdasági környezetét.

- az egynapi tételek megfelelő összeget.	
Napi tételek száma: 30–540	A pénzbüntetés kiszabásának kötelező esete: Akit haszonszerzés céljából elkövetett bűncselekmény miatt határozott ideig tartó szabadságvesztésre ítélnék, ha megfelelő jövedelme vagy vagyona van, pénzbüntetésre is kell ítélni
Napi tételek összege: 1 000–500 000 Ft	

A pénzbüntetés kiszabása során a bíróság a napi tételek számát határozza meg, ez az első lépcső, majd a napi tételek összegét. A napi tételek számának tükröznie kell a cselekmény tárgyi súlyát. A napi tételek számát befolyásolja a büntetés célja, a bűncselekmény és az elkövető társadalomra veszélyessége, a bűnösség foka és az egyéb súlyosító, valamint enyhítő körülmények is.

A második lépcső: az egy napi tétel összegének a megállapítása, amely az elkövető vagyoni, személyi, jövedelmi viszonyai, életvitele alapján történik. A bíróság ezen összeg megállapításánál figyelembe veszi az elkövető egy napra eső teljes jövedelmét, a házastárs és az együtt élő hozzátartozók jövedelmét, létfenntartási költségeit, tartozásait, jogszabályon vagy hatósági határozaton alapuló tartási és egyéb kötelezettségeit is, azt, hogy hány személy eltartásáról kell gondoskodnia.

27. A foglalkozástól eltiltás. a járművezetéstől eltiltás. A KIUTASÍTÁS. A SPORTRENDZEVÉNYEK LÁTOGATÁSÁTÓL VALÓ ELTILTÁS

1. A foglalkozástól eltiltás

A foglalkozástól eltiltás olyan büntetési nem, amely önállóan és a kitiltás kivételével más büntetéssel együtt is alkalmazható.

1.1. A foglalkozástól eltiltás, mint önálló szankció célja, hatása

Generális prevencióként: a társadalom védelme.

Speciális prevencióként: kizárja annak lehetőségét, hogy újabb hasonló bűncselekményt kövessen el az elítélt, egyben egzisztenciális hátrányt jelent.

1.2. A foglalkozástól eltiltás tartama

-Határozott ideig tart (1 évtől 10 évig)

Végleges hatállyal az tiltható el, aki a foglalkozás gyakorlására alkalmatlan vagy arra méltatlan.

-

Az egyes foglalkozásokat különböző szakmai szervezetek és kamarák is nyilván tartják. Ezért a büntetés végrehajtása annak a szervezetnek, szervnek a feladata, amely az adott foglalkozás gyakorlását engedélyezi, és /vagy a nyilvántartást vezeti. A rendőrség feladata a foglalkozástól eltiltás büntetés végrehajtásának az ellenőrzése.

1.3. A foglalkozástól eltiltás alkalmazásáról

A szakképzettséget igénylő foglalkozása szabályainak megszegésével bűncselekményt elkövetővel szemben alkalmazható esetek:

e rendelkezés azzal szemben is alkalmazható, aki a bűncselekmény elkövetésekor a tevékenységet nem a foglalkozásaként gyakorolta, de rendelkezik annak a foglalkozásnak a gyakorlásához szükséges szakképesítéssel, amely szabályainak megszegésével a bűncselekményt elkövette

Azok az esetek, amikor a foglalkozás eszköze a bűncselekmény elkövetésének:

a „foglalkozásának felhasználásával” kitétlen azt az esetet kell érteni, amikor a foglalkozás nyújtotta lehetőség közvetlen kihasználásával kerül sor a szándékos bűncselekmény elkövetésére. Ilyen esetben a szakképzettséget nem kívánó foglalkozás is számításba jöhet.

A **nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmény elkövetőjét**, ha a bűncselekményt **tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére** követte el, végleges hatállyal el kell tiltani bármely olyan foglalkozás gyakorlásától vagy egyéb tevékenységtől, amelynek keretében tizennyolcadik életévét be nem töltött személy nevelését, felügyeletét, gondozását, gyógykezelését végzi, illetve ilyen személlyel egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyban áll.

A **kiskorú veszélyeztetése bűncselekmény elkövetőjét** el kell tiltani bármely olyan foglalkozás gyakorlásától vagy egyéb tevékenységtől, amelynek keretében **tizennyolcadik életévét be nem töltött személy** nevelését, felügyeletét, gondozását, gyógykezelését végzi, illetve ilyen személlyel egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyban áll. Különös méltánylást érdemlő esetben a foglalkozástól eltiltás kötelező alkalmazása mellőzhető.

2. A járművezetéstől eltiltás

A járművezetéstől eltiltás olyan büntetési nem, amely önállóan és más büntetéssel együtt is alkalmazható, abszolút jogkorlátozó szankció.

A járművezetéstől eltiltás mint önálló szankció célja, hatása:

Generális prevencióként: a társadalom védelme.

Speciális prevencióként: a bűnismétlés veszélyének megelőzése, lehetőségének csökkentése

a) az engedélyhez kötött járművezetés szabályainak megszegésével követi el a bűncselekményt vagy b) bűncselekmények elkövetéséhez járművet használ

Aki járművezetés ittas állapotban vagy bódult állapotban bűncselekményt követ el

Különös méltánylást érdemlő esetben mellőzhető az eltiltás

A bírói mérlegelésen alapuló eltiltásnál a bíróságnak figyelembe kell vennie a közlekedési szabályszegés súlyosságát, gyakoriságát pl. rendszeresen követ el közlekedési szabálysértéseket is.

2.1. A járművezetéstől eltiltás tartama

2.2. Végleges vagy határozott tartamú

Végleges eltiltás: aki a járművezetésre alkalmatlan. Alkalmatlan az a közlekedési bűncselekményt elkövető, aki a jármű biztonságos vezetésére életkoránál, betegségénél vagy személyisége valamely tartós korlátozottságánál fogva képtelen.

Alkalmatlannak tekinthető az az elkövető is, akinél súlyos fokú és állandósult jellemhiba, kifogásolható életvezetési stílus észlelhető (idült alkoholizmus, korábbi ittas járművezetés miatti többszörös elítélés stb.). (BKv. 38.)

Határozott tartamú eltiltás: 1 hónap-10 év. Hónapokban, években vagy, években és hónapokban is meg lehet határozni.

Ittas vagy bódult állapotban történt járművezetés esetén főszabályként kötelező, annak mellőzésére csak különös méltánylást érdemlő esetben kerülhet sor.

Végleges hatállyal az tiltható el, aki a járművezetésre alkalmatlan. Alkalmatlan az a közlekedési bűncselekményt elkövető, aki a jármű biztonságos vezetésére életkoránál, betegségénél vagy személyisége valamely tartós korlátozottságánál fogva képtelen.

Alkalmatlannak tekinthető az az elkövető is, akinél súlyos fokú és állandósult jellemhiba, kifogásolható életvezetési stílus észlelhető (idült alkoholizmus, korábbi ittas járművezetés miatti többszörös elítélés stb.).

3. Kiutasítás

3.1. A kiutasítás, mint önálló szankció célja, hatása

Generális prevencióként: a társadalom védelme.

Speciális prevencióként: a bűnisméltés veszélyének megelőzése, a szabad mozgás és tartózkodás jogának korlátozása.

Olyan önálló büntetés, amely csak **nem magyar** állampolgárral szemben alkalmazható, aki külföldi vagy hontalan. Kettős állampolgárral szemben, ha egyik állampolgársága magyar, nem alkalmazható. Más büntetéssel együtt is kiszabható.

Szempontjai	Kiutasítás	Időtartama
A bűncselekmény jellege és súlya, az elkövető magyarországi tartózkodásának jogcíme, a személyi és családi körülményei, kiszabott egyéb büntetés mértéke, a Magyarországhoz való kötődésük milyensége (pl. letelepedettként vagy bevándoroltként tartózkodik Magyarországon).	El kell hagynia az országot és meghatározott ideig nem térhet vissza.	Határozott ideig : egy évtől tíz évig. Végleges hatállyal: a bűncselekmény kiemelkedő súlyára, az elkövetés jellegére, és az elkövető kapcsolataira – az országban tartózkodása a közbiztonságot jelentősen veszélyeztetné.
Csak ötévi vagy azt meghaladó tartamú szabadságvesztéssel	Nem utasítható ki.	Csak 10 évi vagy annál hosszabb tartamú szabadságvesztés

<p>büntetendő bűncselekmény esetén lehet helye kiutasításnak.</p>		<p>kiszabása esetén utasítható ki.</p>
<p>A szabad mozgás és tartózkodás jogával, valamint Magyarország területén letelepedettként vagy bevándoroltként tartózkodási joggal rendelkező személlyel szemben.</p> <p>Határzár tiltott átlépése (Btk. 352/A. §), a határzár megrongálása (Btk. 352/B. §), valamint a határzárral kapcsolatos építési munka akadályozása (Btk. 352/C. §) esetén kiszabott végrehajtandó szabadságvesztés mellett, valamint a 85. § (1a) bekezdésben meghatározott esetben a kiutasítás nem mellőzhető.</p>	<p>Aki menedékjogot kapott, [2007. évi LXXX. törvény, illetve végrehajtására a 301/2007. (XI. 9.) Korm. rendelet]</p>	<p>Aki Magyarország területén legalább tíz éve jogszerűen tartózkodik vagy, aki Magyarország területén jogszerűen tartózkodik és akinek a családi élet tiszteletben tartásához való joga sérülne. csak 10 évi vagy azt meghaladó tartamú szabadságvesztés kiszabása esetén lehet helye kiutasításnak Feltéve, hogy az elkövetőnek az országban tartózkodása a közbiztonságot jelentősen veszélyeztetné.</p>
<p>A végleges hatályú kiutasítás alól is lehetséges a mentesítés. Feltétele: a kérelmező érdemessége és tíz év elteltel. A mentesítést az elítélt az alapügyben első fokon eljáró bíróságnál kérheti, de a kérelmet Magyarország külképviseleténél is elő lehet terjeszteni.</p>	<p>A kiutasítás végrehajtása az elítélt tartózkodási helye szerint illetékes idegenrendészeti hatóság hatáskörébe tartozik.</p>	

A 2015. évi CXL. törvény **egyes törvényeknek a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról** a Btk 59. § (4) bekezdésének *b*) pontját is módosította imígyen: azzal szemben „aki Magyarország területén jogszerűen tartózkodik, és a családi élet tiszteletben tartásához való joga sérülne,” csak tízévi vagy azt meghaladó tartamú szabadságvesztés kiszabása esetén lehet helye kiutasításnak, feltéve, hogy az elkövetőnek az országban tartózkodása a közbiztonságot jelentősen veszélyeztetné.

4.1. A sportrendezvények látogatásától való eltiltás mint önálló szankció célja, hatása

Generális prevencióként: a társadalom védelme.

Speciális prevencióként: a bűnismétlés veszélyének megelőzése, lehetőségének csökkentése a sportrendezvényeken való tartózkodás lehetőségének a megvonásával.

Hasonlít a kitiltáshoz, azzal, hogy ebben az esetben sem látogathat konkrét területeket, csak ez jóval szűkebb korlátozás, ami minden esetben a sportrendezvények helyszínéhez, stadionokhoz, sportcsarnokokhoz vagy egyéb sportlétesítmények helyszínéhez kötődik.

A sportrendezvények látogatásától való eltiltás

<p>Az odamenetel vagy az onnan történő távozás során a sportrendezvénnyel összefüggésben elkövetett bűncselekmény miatt.</p> <p>Elkövethető bűncselekmények.</p>	<p>A garázdaság (Btk. 339. §); a rendbontás (Btk. 340. §); a közösség elleni uszítás (Btk. 332. §); a hivatalos személy, illetve közfeladatot ellátó személy elleni erőszak (Btk. 310-311. §); a hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatója elleni erőszak (Btk. 312. §); a</p>	<p>Az eltiltás legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama öt év</p> <p>Az eltiltás tartama alatt az elítélt köteles a bíróság által meghatározott sportrendezvények, sportlétesítmények helyszínétől távol maradni [Bv. tv. 300. § (2) bek.]</p>
---	--	---

	testi sértés (Btk. 164. §) vagy például az emberölés (Btk. 160. §).	Az eltiltás végrehajtását a sportrendészeti nyilvántartás alapján a rendőrség ellenőrzi [Bv. tv. 300. § (1) bek.] Ha megszegi az eltiltást, akkor szabálysértést követ el. Szabs. tv.
Sportrendezvény résztvevője: az a természetes személy, aki a sportrendezvény helyszínén annak időtartama alatt, valamint a sportrendezvényt megelőzően vagy követően másfél órával tartózkodik. A néző (szurkoló) résztvevőnek minősül, (Sport tv. 77. §)	A néző, szurkoló A szervező a beléptetéskor megvizsgálja, hogy a belépők között van-e eltiltott. Ekkor összeveti a bérlet, belépőjegy birtokosának személyazonosságát az egyéb igazolványban lévő személyes adatokkal. Az FTC pályáján a vénalenyomat, szurkolói kártya, belépőjegy segítségével.(Sport tv. 72. § (2) bérlethez hozzárendelt, a 72/B. § (2) bekezdésében meghatározott személyes adatokkal.”	A bíróság mérlegelésétől függ a büntetés alkalmazása Az ítéletben rendelkezni kell arról, hogy melyik sportszövetség által, melyik sporteseményen, melyik sportlétesítményen való részvételtől tiltja el. Pl. a bíróság a vádlottat eltiltja egy évi időtartamra

28. A BÜNTETÉS KISZABÁSÁNAK ÁLTALÁNOS KÉRDÉSEI

Büntetékiszabási elvek:

- törvényi keretek között,

- cél (társadalomvédelem, megelőzés) szem előtt tartása,
- a büntetés igazodjon:

a bűncselekmény tárgyi súlyához,
a bűnösség fokához,
az elkövető társadalomra veszélyességéhez,
az egyéb enyhítő és súlyosító körülményekhez.

13/2002. AB határozat

A középérték alkotmányos. Nem sérti a bírói függetlenség elvét. Sem általában, sem egyedi ügyben nem vonja el a szabad mérlegelés jogát. A középérték elve nem élvez prioritást a büntetékiszabás többi elvéhez képest, kellő mozgásteret hagy a körülmények értékelésére.

A Kúria az **56. számú BKv**-ban felsorol a büntetékiszabás során értékelhető tényezőket. E tényezőket összességükben kell értékelni, sosem a számuk, hanem mindig a nyomatékuk döntő.

A kétszeres értékelés tilalma itt is érvényesül.

A BKv felsorolja az alanyi (az elkövető személyéhez fűződő) enyhítő és súlyosbító, valamint a tárgyi (az elkövető személyén kívülálló) enyhítő és súlyosbító tényezőket.

ENYHÍTŐ KÖRÜLMÉNYEK:

I. ALANYI

II. TÁRGYI

SÚLYOSBÍTÓ KÖRÜLMÉNYEK:

I. ALANYI

II. TÁRGYI

29. A HALMAZATI BÜNTETÉS ÉS AZ ÖSSZBÜNTETÉS. A BÜNTETÉS ENYHÍTÉSE

1.A halmazati büntetés

Bűnhalmazat:

1. az elkövető egy vagy több cselekménye több bűncselekményt valósít meg,
2. és azokat egy eljárásban bírálják el,
3. a bíróság halmazati büntetést szab ki.

A halmazati büntetés formailag és tartalmilag is **egységes** büntetés.

Elvek:

kumuláció: a kiszabott büntetések összeadódnak,

abszorpció: a bűnhalmazatban lévő bűncselekményekre megállapított tételkeretek közül a legsúlyosabbnak az alapul vétele,

aszperáció: legsúlyosabb büntetési tételkeret felső határa átléphető, a kumuláció érvényesítése nélkül.

Hatályos Btk: az aszperáció elve érvényesül.

Ha a bűnhalmazatban levő bűncselekmények közül legalább kettő határozott ideig tartó szabadságvesztéssel büntetendő, a büntetési tétel **felső határa a legmagasabb büntetési tétel felével** emelkedik.

A halmazati büntetés nem haladhatja meg a **huszonöt** évet.

2. Az összbüntetés

Az elkövetőt olyan helyzetbe hozzák, mintha különböző bűncselekményeit egy eljárásban bírálták volna el és vele szemben halmazati büntetést szabtak volna ki. Ha az elkövetőt több, határozott ideig tartó szabadságvesztésre ítélik, a jogerősen kiszabott büntetéseket - törvényben meghatározottak szerint - összbüntetésbe kell foglalni, ha az elkövető valamennyi bűncselekményt a legkorábbi elsőfokú ügydöntő határozat kihirdetését megelőzően követte el.

Összbüntetésbe foglalásra akkor van lehetőség:

- ha az elkövetővel szemben több ítéletet hoztak,
- ezek az ítéletek jogerőre emelkedtek,
- az ítéletek határozott ideig tartó szabadságvesztés büntetéseket tartalmaznak,
- a büntetéseket olyan bűncselekmények miatt szabták ki, amelyek mindegyikét az elkövető a legkorábbi elsőfokú ügydöntő határozat kihirdetését megelőzően követte el.

Az összbüntetés tartamának el kell érnie a **legsúlyosabb** büntetést.

Az **elengedés** maximális mértéke: legfeljebb a **rövidebb** büntetés (vagy büntetések) **kétharmad részének együttes tartama** lehet.

Összbüntetésbe kizárólag végrehajtandó szabadságvesztések foglalhatók.

3. A büntetés enyhítése

Egyszeres leszállás

Kétszeres leszállás

Korlátlan enyhítés

Azokban az esetekben, amikor a törvény adta büntetési keretek között nincs lehetőség igazságos értékelésre- a bíró kivételesen enyhíthet a büntetésen.

A büntetési tétel alsó határát, a speciális minimumot lépi át a bíró.

Egyszeres leszállás

Az alsó határ eggyel enyhébb.

10 év helyett legkevesebb 5

5 év helyett legkevesebb 2

2 év helyett legkevesebb 1 évi

1 év helyett rövidebb tartamú szabadságvesztést lehet kiszabni.

Kétszeres leszállás

Kísérlet, bűnsegély esetén.

Ha az enyhített büntetés is túl szigorúnak bizonyulna, akkor az eggyel enyhébb tételkeret alapján is kiszabható a büntetés.

Korlátlan enyhítés

A törvény meghatározott esetekben korlátlan enyhítést enged.

Ilyenkor bármelyik **büntetési nem** legkisebb mértéke kiszabható. De intézkedés nem alkalmazható.

30. A SZABADSÁGVESZTÉS VÉGREHAJTÁSÁNAK FELFÜGGESZTÉSE, AZ ISMÉTELT BŰNELKÖVETÉS ÉS A BŰNSZERVEZETBEN VALÓ ELKÖVETÉS BÜNTETŐJOGI KÖVETKEZMÉNYEI

1.A szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztése

A feltételes elítélés egyik fajtája. A büntetést kiszabják, ám nem hajtják végre.

Csak a szabadságvesztés büntetés felfüggesztésére van lehetőség. A két évet meg nem haladó szabadságvesztés végrehajtása próbaidőre felfüggeszthető, ha - különösen az elkövető személyi körülményeire figyelemmel - alaposan feltehető, hogy a büntetés célja annak végrehajtása nélkül is elérhető.

A **két évig** terjedő szabadságvesztés végrehajtását lehet felfüggeszteni.

Felfüggesztés tartama: **egy évtől öt évig** terjed.

Próbaidő: években és hónapokban.

Tartama nem lehet rövidebb a kiszabott büntetésnél.

Migráció: új szabály - A határzár tiltott átlépése , a határzár megrongálása, a határzárrel kapcsolatos építési munka akadályozása esetén az **öt évet meg nem haladó** szabadságvesztés végrehajtása próbaidőre felfüggeszthető.

Kizárt a felfüggesztés:

ha az elkövető többszörös visszaeső,

vagy a bűncselekményt bünszervezetben követte el,

illetve ha az elkövető a szándékos bűncselekményt a szabadságvesztés végrehajtásának befejezése előtt vagy felfüggesztésének próbaideje alatt követte el.

El kell rendelni a szabadságvesztés **végrehajtását**

- ha a felfüggesztés próbaideje alatt megállapítást nyer, hogy a felfüggesztés valamely felfüggesztést kizáró ok ellenére történt,
- az elkövetőt a próbaidő alatt elkövetett bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik,
- ha az elkövető a pártfogó felügyelet magatartási szabályait súlyosan megszegi.

2.Az ismételt bűnelkövetés büntetőjogi következményei:

- **Visszaeső** a szándékos bűncselekmény elkövetője, ha korábban szándékos bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték, és a büntetés kitöltésétől vagy végrehajthatósága megszűnésétől az újabb bűncselekmény elkövetéséig három év még nem telt el.

- **Különös visszaeső** az a visszaeső, aki mindkét alkalommal ugyanolyan vagy hasonló jellegű bűncselekményt követ el. A Btk Különös Része az egyes fejezetek végén határozza meg azt, hogy a különös visszaesés szempontjából, mely bűncselekmények tekintendők hasonló bűncselekménynek.
- **Többszörös visszaeső** az, akit a szándékos bűncselekmény elkövetését megelőzően visszaesőként végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték, és az utolsó büntetés kitöltésétől vagy végrehajthatósága megszűnésétől a szabadságvesztéssel fenyegetett újabb bűncselekmény elkövetéséig három év még nem telt el;
- **Erőszakos többszörös visszaeső** az a többszörös visszaeső, aki mindhárom alkalommal személy elleni erőszakos bűncselekményt követ el.

A **különös** és a **többszörös visszaeső** esetén a bűncselekmény büntetési tételének felső határa a **felével** emelkedik.

Max 25 év.

Az **erőszakos többszörös visszaeső** esetén a felső határ a **kétszeresére** emelkedik.

Ha ez a **húsz** évet meghaladja, vagy a törvény szerint az újabb bűncselekményre **életfogytig** tartó szabadságvesztés is kiszabható, az elkövetőre **életfogytig** tartó szabadságvesztést **kell** kiszabni.

3.A bűnszervezetben való elkövetés büntetőjogi következményei

Bűnszervezet: három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, HIERARCHIKUSAN SZERVEZETT, KONSPIRATÍV csoport, amelynek célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése.

A bűncselekmény büntetési tételének felső határa a **kétszeresére** emelkedik. Halmazat esetén a kétszeres emelkedés alapjának a bűnhalmazatban szereplő bűncselekmények közül a leg súlyosabb büntetési tételét kell alapul venni.

Maximum **25** év.

A bűnszervezetben való elkövetéskor bármely bűncselekmény esetében helye van **kitiltásnak**.

31. A BÜNTETÉS VÉGREHAJTÁSÁT KIZÁRÓ OKOK, MENTESÍTÉS A BÜNTETETT ELŐÉLETHEZ FŰZŐDŐ HÁTRÁNYOK ALÓL

1. A büntetés végrehajtását kizáró okok

A bíróság jogerős ítélete nem hajtható végre, utóbb bekövetkezett körülmények miatt.

A büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló **BV kódex (2013. évi CCXL. Törvény)** rendelkezik az esetekről.

1. Halál
2. Elévülés
3. Kegyelem
4. Törvényben meghatározott egyéb ok.

Elévülés:

Amennyiben a végrehajtást akadályozó elévülés beáll, a büntetés nem hajtható végre.

Tizenöt évi szabadságvesztés vagy ennél súlyosabb büntetés esetén **húsz** év, tízévi vagy ezt meghaladó tartamú szabadságvesztés esetén **tizenöt** év, ötévi vagy ezt meghaladó tartamú szabadságvesztés esetén **tíz** év, öt évet el nem érő tartamú szabadságvesztés esetén **öt** év elteltével.

Léteznek olyan büntetések, amelyek végrehajthatósága sosem évül el:

- az emberiség elleni bűncselekmény,
- a háborús bűncselekmény,
- az 1945. évi VII. törvénnyel törvényerőre emelt és az 1440/1945. (V. 1.) ME rendelettel módosított és kiegészített 81/1945. (II. 5.) ME rendelet 11. és 13. §-ában meghatározott egyéb háborús bűntettek miatt kiszabott tizenöt évig tartó vagy ennél súlyosabb, az életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajthatósága.

Kegyelem

Ez esetben az ún. „**végrehajtási kegyelemről**” van szó (nem az eljárási kegyelemről): kizárólag még **végre nem hajtott** büntetésre vagy intézkedésre vonatkozhat. Az állam lemond a már kiszabott büntetés végrehajtásának jogáról.

Törvényben meghatározott egyéb ok: életfogytig tartó szabadságvesztés esetén a határozott ideig tartó szabadságvesztés, az elzárás és a közérdekű munka nem hajtható végre.

Mentesítés az elítéléshez fűződő hátrányok alól

A mentesített személy **büntetlen előéletűnek** minősül. Újból szerezhethet és gyakorolhat olyan jogokat, mint a büntetlen előéletű állampolgárok.

Mentesítés módjai:

törvényi mentesítés,
bíróági mentesítés,
kegyelmi mentesítés.

Törvényi mentesítés: törvény erejénél fogva. Az elítélt minden, külön erre irányuló kérelem, eljárás nélkül mentesül a hátrányos jogkövetkezmények alól.
Időpontja függ a szankciók jellegétől, másrészt várakozási időhöz kötött.

Bíróági mentesítés

Nem a törvény erejénél fogva, hanem **kérelemre** történik.

Két fajtája van: az utólagos és az előzetes mentesítés. Mindkét esetben vizsgálendő, hogy az elítélt érdemes-e rá.

Az érdemesség vonatkozásában vizsgálják a büntetés kitöltése óta folytatott életmódját, azt is, hogy jóvátette-e a bűncselekménnyel okozott sérelmet.

Érdemesség:

a bűncselekmény tárgyi súlyát,

a bűnösség fokát,

az elkövető személyiségét,

életvezetését,

a bűncselekmény elkövetése és az elítélés ideje között tanúsított magatartását,

a cselekményével okozott sérelem jóvátételét,

a sértett felróható közrehatását vizsgálja a bíróság.

Utólagos bíróági mentesítés:

szándékos bűncselekmény miatt

kiszabott végrehajtandó szabadságvesztéssel kapcsolatban,

az elítélt kérelmére lehet helye,

ha erre az elítélt érdemes,

és a szabadságvesztés kitöltésétől, illetve végrehajthatósága megszűnésétől a törvényi mentesítésre megállapított várakozási idő **fele** már eltelt.

Előzetes bíróági mentesítés:

A szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztése esetén a bíróság a büntetést kiszabó ítéletben mentesíti a terheltet, ha érdemes rá. Az előzetes mentesítés hatályát veszti, ha a felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtását elrendeli. Az előzetes bíróági mentesítés feltételes jellegű, akkor válik véglegessé, ha a felfüggesztett szabadságvesztés elrendelésére nem kerül sor.

Kegyelmi mentesítés:

Közkegyelem vagy egyéni kegyelem.

Nincs törvény által szabályozott feltétele.

A 32. AZ INTÉZKEDÉSEK FOGALMA ÉS OSZTÁLYOZÁSA. A PÁRTFOGÓ FELÜGYELET.

. Intézkedések

- a megrovás, alkalmazható.	Önállóan, büntetés helyett
- a próbára bocsátás, , alkalmazható.	Önállóan, büntetés helyett
- a jóvátételi munka, alkalmazható.	Önállóan, büntetés helyett
-a pártfogó felügyelet . Kiutasítás mellett nem rendelhető el.	Büntetés vagy intézkedés mellett alkalmazható Kiutasítás mellett nem
- az elkobzás, alkalmazható.	Önállóan, és büntetés vagy intézkedés mellett is
- a vagyonelkobzás, alkalmazható	Önállóan, és büntetés vagy intézkedés mellett is
- az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele, intézkedés	Önállóan és büntetés vagy mellett is alkalmazható.
- a kényszergyógykezelés,	
-a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló törvényszerinti intézkedések.	

1.1.A büntetések és az intézkedések közötti egyik alapvető különbség a joghátrány súlya.

1.2.A másik alapvető különbség, hogy a **büntetés** csak azzal az elkövetővel szemben szabható ki, aki büntethető, vagyis másképp fogalmazva büntetőeljárásban büntetőjogi felelősségre vonható. A büntetés egyben ” felelősségi szankció”. Egyes intézkedésnek viszont egyáltalán nem feltétele, hogy akivel szemben alkalmazzák, az büntethető is legyen.

2.A pártfogó felügyelet

2.1. A pártfogó felügyelet elrendelése

Pártfogó felügyelet rendelhető el bírói mérlegelés eredményeként:

a feltételes ügyészi felfüggesztés tartamára,
a feltételes szabadság tartamára,
a próbára bocsátás próbaidejére,
a jóvátételi munka előírása mellett,
a szabadságvesztés felfüggesztésének próbaidejére,
ha annak eredményes elteltéhez az elkövető rendszeres figyelemmel kísérése szükséges.

A pártfogó felügyelet elrendelése kötelező:

akit életfogytig tartó szabadságvesztésből feltételes szabadságra bocsátottak,
az a visszaeső, akit feltételes szabadságra bocsátottak, vagy akivel szemben a szabadságvesztés végrehajtását felfüggesztették.

2.2. A pártfogó felügyelet tartama

A tartama azonos:

a feltételes szabadság tartamával,
a próbára bocsátás próbaidejével,
a szabadságvesztés felfüggesztésének próbaidejével,
a feltételes ügyészi felfüggesztés tartamával,
legfeljebb öt év, életfogytig tartó szabadságvesztésből engedélyezett feltételes szabadság esetén legfeljebb tizenöt év.
amíg a jóvátételi munka végzésére kötelezett a jóvátételi munka elvégzését nem igazolja, de legfeljebb 1 évig.

2.3. A pártfogoltra általánosan kötelező magatartási szabályok

A jogszabályban és a határozatban előírt magatartási szabályok megtartása,
a pártfogó felügyelővel rendszeres kapcsolattartás és
a pártfogó felügyelő részére az ellenőrzéshez szükséges felvilágosítás megadása.

2.4. A bíróság, illetve a vádemelés elhalasztása esetén az ügyész általa előírható magatartási szabályok

A bűncselekmény elkövetésében részt vett, meghatározott személlyel ne tartson kapcsolatot, a bűncselekmény sértettjétől, illetve annak lakásától, munkahelyétől, vagy attól a nevelési-oktatási intézménytől, ahová a sértett jár, továbbá a sértett által rendszeresen látogatott helytől tartsa távol magát,
meghatározott jellegű nyilvános helyeket és nyilvános rendezvényeket, meghatározott közterületeket ne látogasson,
nyilvános helyen ne fogyasszon szeszes italt, meghatározott helyen és időközönként, meghatározott szervnél vagy személynél jelentkezzen,
vegye fel a kapcsolatot az állami foglalkoztatási szervvel, vagy a helyi önkormányzatnál közfoglalkoztatásra jelentkezzen,
meghatározott tanulmányokat folytasson,
beleegyezése esetén meghatározott gyógykezelésnek vagy gyógyító eljárásnak vesse alá magát, vegyen részt a pártfogó felügyelő által szervezett csoportos foglalkozáson vagy a pártfogó felügyelői szolgálat közösségi foglalkoztatójának programja szerinti más foglalkozáson.

A fent meghatározottakon kívül a bíróság és az ügyész a pártfogó felügyelet alá helyezett részére: a bűncselekmény jellegére, és az elkövető személyiségére, az okozott kárra, és az elkövető társadalmi beilleszkedésének esélyeire tekintettel **különleges magatartási szabályokat is előírhat.**

A 33. A MEGROVÁS. A PRÓBÁRA BOCSÁTÁS. A JÓVÁTÉTELI MUNKA.

a) A megrovás	Önállóan, büntetés helyett alkalmazható.
b) A próbára bocsátás	Önállóan, büntetés helyett alkalmazható.

c) A jóvátételi munka	Önállóan, büntetés helyett alkalmazható.
d) A pártfogó felügyelet	Büntetés vagy intézkedés mellett alkalmazható. Kiutasítás mellett nem rendelhető el.
e) Az elkobzás	Önállóan, és büntetés vagy intézkedés mellett is alkalmazható.
f) A vagyonelkobzás	Önállóan, és büntetés vagy intézkedés mellett is alkalmazható.
g) Az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele	Önállóan és büntetés vagy intézkedés mellett is alkalmazható.
h) A kényszergyógykezelés	
i) jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló törvényszerinti intézkedések.	

1. A megrovás

1.1. A megrovás alkalmazásának szabályai

A megrovás a hatályos Btk. alapján is olyan intézkedés, amely önállóan, büntetés helyett alkalmazható. A legenyhébb intézkedés.

A hatóság nem tartja szükségesnek büntetés kiszabását.

1.1. Az alkalmazás feltételei:

akinek cselekménye az elbíráláskor már nem veszélyes, vagy olyan csekély fokban veszélyes a társadalomra, hogy az e törvény szerint alkalmazható legkisebb büntetés kiszabása vagy más intézkedés alkalmazása – is szükségtelen. Ide nem értve az elkobzást, a vagyonelkobzást és az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételét.

Az ügyész és a bíróság alkalmazhatja.

Ha az ügyész alkalmaz megrovást, és a terhelt jelen van, akkor azonnal fogatosítja szóban a megrovást. Abban az esetben, ha nincs jelen a terhelt, akkor a határozat kézbesítésével „fogatosítja” az ügyész a megrovást. [Bv. tv. 307. § (1) bek.]

A megrovás büntetlen előéletet biztosít.

2. A próbára bocsátás

A próbára bocsátás intézkedésnek mint jogintézménynek az a lényege, hogy a bíróság lefolytatja a bizonyítási eljárást, megállapítja a vádlott bűnösségét, azonban meghatározott időre (próbaidőre) elhalasztja a büntetés kiszabását.

Nem szab ki büntetést. Ha a próbaidő eredményesen telik el, akkor büntetés kiszabására nem kerül sor. **Feltételes elítélésnek is tekintik, és lényegében a kisebb kriminalitású, kisebb tárgyi súlyú bűncselekmények elkövetőivel szemben alkalmazható.**

2.1. A próbára bocsátás feltételei

Aki vétséget követ el vagy a háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő büntetett követ el feltéve, ha alaposan feltehető, hogy a büntetés célja így is elérhető.

2.2. Nem bocsátható próbára

A visszaeső,
aki a bűncselekményt bünszervezetben követte el,
aki a szándékos bűncselekményt végrehajtandó szabadságvesztésre ítéltése után, a végrehajtás befejezése előtt követte el, vagy
aki a szándékos bűncselekményt a szabadságvesztés felfüggesztésének próbaideje alatt követte el.

2.3. A próbára bocsátásról szóló döntést megelőző mérlegelés

Abban az esetben, ha a próbára bocsátás feltételei fennállnak a bíróság csak gondos mérlegelés eredményeként dönt arról, hogy valóban elhalasztja-e a büntetés kiszabását. Azt kell mérlegelnie, hogy valóban elérhető-e ily módon a büntetés célja.

2.4. A próbaidő kezdete és időtartama

A próbaidő a bíróság határozatának jogerőre emelkedésével kezdődik.

A törvény felsorolja azokat az eseteket, amikor a próbára bocsátást meg kell szüntetni és szintén taxatív felsorolást ad arról is, hogy mikor szűnik meg a próbára bocsátás.

A próbára bocsátást **meg kell szüntetni, és büntetést kell kiszabni, ha:**

a próbára bocsátottat a próbára bocsátás előtt elkövetett bűncselekmény miatt a próbaidő alatt elítélik,

a próbára bocsátottat a próbaidő alatt elkövetett bűncselekmény miatt elítélik, vagy

a próbára bocsátottat a pártfogó felügyelet magatartási szabályait súlyosan megszegi.

A próbára bocsátás megszűnik, ha:

a próbaidő eltelt, vagy

a bíróság a próbára bocsátást megszüntette.

3.A jóvátételi munka

A jóvátételi munka új jogintézmény, nevelő jellegű intézkedés. A helyreállító igazságszolgáltatás rendszerébe tartozik.

Önállóan, büntetés helyett alkalmazható.

Számos hasonlóságot és különbséget is mutat a közérdekű munkával és a próbára bocsátással.

3.1. A jóvátételi munka célja és alkalmazásának feltételei

3.2.Célja: büntetés kiszabása helyett intézkedés alkalmazásával, ingyenes, köz javára teljesített munka, amely lehetőséget ad az elkövetőnek arra, hogy ha az egy éves idő (büntetés kiszabásának elhalasztása) eredményesen telik el, akkor ne kerüljön sor büntetés kiszabására vagy más intézkedés alkalmazására. Az ingyenes munka teljesítése nem keletkeztet munkaviszonyt. A jóvátételi munkavégzés előírása mellett, akárcsak a próbára bocsátásnál pártfogó felügyelet is elrendelhető épp azért, hogy segítse az elkövető figyelemmel kísérését.

3.3.Alkalmazásának feltételei:

a vétség, valamint

a háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő büntett miatt a büntetés kiszabását egy évre elhalaszthatja,

ha alaposan feltehető, hogy a büntetés célja így is elérhető

3.4. Kizárt a jóvátételi munkából

Az a személy, aki:

a visszaeső,

a bűncselekményt bünszervezetben követte el,

a szándékos bűncselekményt végrehajtandó szabadságvesztésre ítéltése után, a végrehajtás befejezése előtt követte el, vagy

a szándékos bűncselekményt a szabadságvesztés felfüggesztésének próbaideje alatt követte el.

3.5. A jóvátételi munka mértéke

A jóvátételi munka tartamát órákban kell meghatározni, annak legkisebb **mértéke 24, legnagyobb mértéke 150 óra.**

3.6. A büntethetőség megszűnésének feltétele

Az elkövető a jóvátételi munka elvégzését **egy éven belül** megfelelően igazolja.

Jóvátételi munka	Közérdekű munka
Intézkedés	Büntetés
24 órától 150 óráig	48 órától 312 óráig
Szabadon választja meg a munkavégzés helyét, idejét.	Az elítélt hetente legalább egy napon, a „heti pihenőnapon” vagy „szabadidejében”, díjazás nélkül végzi.
Nem keletkeztet munkaviszonyt.	Nem keletkeztet munkaviszonyt.
Ha önhibájából nem teljesíti, akkor büntetést szab ki a bíróság.	Ha önhibájából nem teljesíti, akkor szabadságvesztésre változtatják át, fogház fokozatban kell letölteni.

<p>A jóvátételi munka elvégzéséről az érintett állami vagy önkormányzati fenntartású intézmény vezetője, közhasznú jogállású civil szervezet vezető tisztségviselője, a vallási közösség képviselője vagy a képviseletre feljogosított tisztségviselője két példányban igazolást állít ki. Az igazolás közokirat. Az elítélt az igazolás egyik példányát a bíróság részére átadja. (Bv. tv. 309. §)</p>	<p>A közérdekű munka végrehajtásáról a pártfogó felügyelői szolgálat gondoskodik, amely feladatát a központi vagy helyi önkormányzati költségvetési szervekkel vagy ezek intézményeivel, helyi közszolgáltatást végző egyéb szervezetekkel, az állami és önkormányzati tulajdon kezelésével és fenntartásával megbízott vagy erre a célra az állam vagy az önkormányzat által létrehozott gazdálkodó szervezetekkel, az egyházi jogi személyekkel, a közhasznú jogállású szervezetekkel, a civil szervezetekkel, valamint a gazdálkodó szervezetekkel (a továbbiakban együtt: munkahely) és az állami foglalkoztatási szervvel együttműködésben látja el. Ha nincs az e fejezetben meghatározott feltételeknek megfelelő más munkahely, a helyi önkormányzati költségvetési szervek vagy ezek intézményei, a helyi közszolgáltatást végző egyéb szervezetek, az önkormányzati tulajdon kezelésével és fenntartásával megbízott vagy erre a célra az önkormányzat által létrehozott gazdálkodó szervezetek kötelesek a közérdekű munkavégzés helyét biztosítani. (Bv. tv. 280. §)</p>
<p>Fiatalkorúval szemben jóvátételi munkavégzés akkor írható elő, ha az ítélet meghozatalakor a tizenhatodik életévét betöltötte.</p>	<p>Fiatalkorúval szemben közérdekű munka akkor írható elő, ha az ítélet meghozatalakor a tizenhatodik életévét betöltötte.</p>

A 34. A KÉNYSZERGYÓGYKEZELÉS

1.A kényszergyógykezelés határozatlan időtartamú **intézkedés**. Kettős funkciójú intézmény, egyrészt az elkövető gyógyítását, másrészt a társadalom védelmét szolgálja.

Az elkövetéskor **kizárt** beszámítási képesség esetén alkalmazható, ha csak korlátozott a beszámítási képesség, alkalmazására nincs lehetőség.

Szigorú konjunktív feltételek:

személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó büntetendő cselekmény elkövetése az elmeműködés kóros állapota miatt nem lehet megbüntetni tartani kell attól, hogy hasonló cselekményt fog elkövetni, büntethetősége esetén egyévi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetést kellene vele szemben kiszabni.

Ha az elkövetéskor nem volt a beszámítási képességet kizáró kóros elmeállapotban, nem lehet elrendelni. Ha úgy látszik, hogy szükség van gyógykezelésre, a hatóság értesíti az illetékes egészségügyi szerveket. Ha a cselekmény elbírálásának az idején vált elmebeteggé, a büntetőeljárást fel kell függeszteni.

Az elkövető elmeállapotáról két szakértő együttesen mond véleményt.

Az **Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézetben** hajtják végre. A bíróság félévente felülvizsgálja a szükségességét.

A kényszergyógykezelés akkor szűnik meg, ha a bírói felülvizsgálat értelmében annak szükségessége már nem áll fenn.

A 35. AZ ELKOBZÁS ÉS A VAGYONELKOBZÁS

1. Az elkobzás

Az elkobzás speciális intézkedés, mert nemcsak a bűncselekmény elkövetőjével, hanem azzal szemben is alkalmazandó, aki nem büntethető.

Kötelezően elkobzandó dolgok

Amelyet a bűncselekmény elkövetéséhez eszközül használtak vagy arra szántak, (pl súlyos testi sértés esetén a nyújtófa, amelyen vércseppek is vannak)

amely bűncselekmény elkövetése útján jött létre, (meghamisított vagy hamis útlevél esetén az útlevél)

amelyre a bűncselekményt elkövették, vagy amelyet a bűncselekmény befejezését követően a dolog elszállítása céljából használtak, (kábitószerkereskedő esetén a kábítószer)

a forgalmazással, kereskedéssel, tartással elkövetett bűncselekmények elkövetési tárgyai (fegyverkereskedő (engedély nélküli) esetén a fegyver)

amelynek a birtoklása a közbiztonságot veszélyezteti, vagy jogszabályba ütközik [175/2003. (X.8.) Korm. rendelet]

az olyan szűrő- vagy vágóeszköz, amelynek szűrőhosszúsága vagy vágóéle a 8 cm-t meghaladja, továbbá a szűrőhosszúság vagy a vágóél méretétől függetlenül a dobócsillag, a rugóskés és a szűrő-, vágóeszközt vagy testi sérülés okozására alkalmas egyéb tárgyat kilövő készülék (különösen: felajzott íj, számszerű, francia kés, szigonypuska, parittyá, csúzli).

Rágalmazás, becsületsértés és a sajtó útján elkövethető más bűncselekmény esetén is el kell kobozni azt a **sajtóterméket**, amelyben a bűncselekmény megvalósul. Háttérjogszabályok határozzák meg azt a fogalomrendszert, amelyek ismerete nélkül nem lehet értelmezni pl. a sajtótermék fogalmát sem. (2010. évi CIV. törvény 1. § 6. pont)

A tulajdonjogi szabályok a büntető anyagi jogalkalmazás során sem veszítik el alapvető jelentőségüket, a Btk. 72. § (1) bekezdés a) és c) pontjában meghatározott esetben ugyanis az elkobzást akkor nem lehet elrendelni, ha a dolog nem az elkövető tulajdona. Hogyha a tulajdonos az elkövetésről előzetesen tudott, akkor az elkobzás is foganatosítható. Amennyiben az elkobzást nemzetközi kötelezettség írja elő, akkor a nemzeti jogszabályt megelőzi a nemzetközi kötelezettség szerinti jogszabály és ezt a szabályt kell alkalmazni. (pl.: a 2005. évi CXXXIV. törvénnyel kihirdetett korrupció elleni Egyezmény, a 2006. évi CI. törvénnyel kihirdetett nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezmény). A vagyoni érdekelt a tulajdonjogi igényeit egyéb törvényes úton érvényesítheti [Be. 57. § (4) bek.]

2. Vagyonekobbzás

2.1. Fogalma, célja

A vagyonekobbzás célja a bűnös úton megszerzett vagyongyarapodás elvonása, és az eredeti vagyoni helyzet helyreállításának megkísérlése.

A vagyon fogalma: készpénz, ingó vagy ingatlan vagyontárgy, vagyoni érték, vagyoni jog, követelés, ezek hasznai, amelyekkel az elkövető akár közvetlenül, akár közvetve gazdagodott. A polgári jogi igény megelőzi a vagyonekobbzást. A vagyonekobbzásnak az sem akadály, hogy az elkövető már felélte az így (bűncselekményből származó) szerzett vagyont vagy annak egy részét.

2.2. A vagyonekobbzás kötelező esetei

A bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyon, amelyet az elkövető a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett,

az a vagyon, amelyet az elkövető bünszervezetben való részvétele ideje alatt szerzett,

az a vagyon, amelyet a kábítószer-kereskedelem elkövetője a bűncselekmény elkövetésének ideje alatt szerzett,

az a vagyon, amely a bűncselekmény elkövetéséből eredő, a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett vagyon helyébe lépett,

az a vagyon, amelyet a bűncselekmény elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételek biztosítása végett szolgáltatott vagy arra szántak,

az a vagyon, amely az adott vagy ígért vagyoni előny tárgya volt.

a bűncselekmény elkövetéséből eredő, a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett vagyon is, amellyel más gazdagodott. Ha gazdálkodó szervezet gazdagodott ilyen vagyonnal, a vagyonekobbzást a gazdálkodó szervezettel szemben kell elrendelni.

Fő szabály, hogy a jogszerűen szerzett vagyona nem lehet vagyonekobbzást elrendelni. Kivételt képez az a vagyon, amelynek az ekobbzása az ország által kihirdetett nemzetközi szerződések szerint kötelező.

A hatályos Btk. új szabálya, hogy a kábítószer-kereskedelem elkövetője a bűncselekmény elkövetésének ideje alatt szerzett vagyona teljes egészében vagyonekobbzás alá esik, sőt ide tartozik a kábítószer forgalomba hozatalának, illetve az azzal való kereskedés ideje alatt szerzett valamennyi vagyon is.

A bünszervezetben való részvételének ideje alatt szerzett vagyon is vagyonekobbzás alá esik.

A bizonyítási teher megfordulása

Mindkét esetben (kábitószerek-kereskedeleme, és bűnszervezetben való elkövetés) megfordul a bizonyítási teher, vagyis az a fő szabály, hogy az így szerzett vagyont az ellenkező bizonyításáig vagyonekobbzás alá eső vagyonnak kell tekinteni. Az elkövetőnek, és nem a hatóságnak kell bizonyítani, hogy az vagyon, amelyet a vagyonekobbzás során lefoglaltak nem a bűnszervezet ideje alatt szerzett vagy nem a kábitószerek-kereskedelemből szerzett vagyonnak minősül. A bizonyítással együtt járó kockázatot az elkövető, és nem a hatóság viseli.

A jogalkotó ezen túlmenően arra az estre is kötelező vagyonekobbzást rendel el, amikor a bűncselekményből származott vagyonnal nem a bűncselekmény elkövetője, **hanem más személy gazdagodott**. Ez a személy lehet természetes vagy jogi személy is. Amennyiben a természetes személy meghalt, akkor az örökösei vagy azok a személyek, akik ezt követően a vagyonból bármely jogügylet révén részesültek. A jogi személy átalakulása esetén pedig a jogutód lép a helyére, akivel szemben a vagyonekobbzást el kell rendelni.

2.3. Nem rendelhető el vagyonekobbzás

arra a vagyonra, amely a büntetőeljárás során érvényesített polgári jogi igény fedezetéül szolgál,
arra a vagyonra, amelyet jóhiszeműen, ellenérték fejében szereztek,
a bűnszervezetben való részvétel ideje alatt szerzett, a kábitószerek-kereskedeleme elkövetőjének a bűncselekmény elkövetésének ideje alatt szerzett vagyonára, ha a vagyon törvényes eredete bizonyított.

36. A FIATALKORÚAKRA VONATKOZÓ SPECIÁLIS RENDELKEZÉSEK

Míg a magyar büntetőjogban **általában** a büntetés célja a társadalomvédelem, a prevenció és a megtorlás, addig a fiatalkorúak esetében **speciálisan** a bűnmegelőzés, a differenciálás és egyéniesítés szellemében a speciális prevenció.

A fiatalkorúak esetében az alábbiak szerint alakulnak a szankciók

Büntetések

Szabadságvesztés – speciális szabályok (életfogytig tartó szabadságvesztést nem lehet kiszabni, min 1 hó, max 10 év vagy 15 év attól függően, hogy elkövetéskor betöltötte-e a 16. évét, csak fogház és börtön fokozat).

Elzárás – speciális szabályok (3-30 nap).

Közérdekű munka – speciális szabályok (ítélet meghozatalakor betöltött 16. év).

Pénzbüntetés – speciális szabályok (csak önálló kereset, jövedelem, vagyon esetén).

Foglalkozástól eltiltás – általános szabályok.

Járművezetéstől eltiltás - általános szabályok.

Kitiltás - speciális szabályok (megfelelő család esetén nem lehet).

Sportrendezvények látogatásától való eltiltás - általános szabályok.

Kiutasítás – speciális szabályok (3 konjunktív feltétel esetén lehet).

Mellékbüntetés

Közügyektől eltiltás – speciális szabályok (1 évet meghaladó szabadságvesztés mellett).

Intézkedések

Javítóintézeti nevelés – kizárólag fiatalok esetében alkalmazható (cél: eredményes nevelés, 1-4 év).

Megrovás - általános szabályok.

Próbára bocsátás - speciális szabályok (bármely bűncselekmény esetén lehet, tartam 1-2 év).

Jóvátételi munka - speciális szabályok (ítélet meghozatalakor betöltött 16. év).

Pártfogó felügyelet - speciális szabályok (amikor bármi miatt a Damoklesz kardja lebeg a fiatalok felett MINDIG pártfogó felügyelet alatt áll).

Elkobzás - általános szabályok.

Vagyonelkobzás - általános szabályok.

Az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele - általános szabályok.

Kényszergyógykezelés - általános szabályok.